

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN
DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ**

Fatih ATİK

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN**

2018-KIRIKKALE

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN
DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ**

Fatih ATİK

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN**

2018-KIRIKKALE

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: .09... / .02.../2018

Doç. Dr. Mutlu TÜRKMEN
Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Sibel ARSLAN
Kırıkkale Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN
Kırıkkale Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Üye

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖNSÖZ	V
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	VI
TABLolar.....	VII
ÖZET.....	1
SUMMARY	2
ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME ALİŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ	3
1. GİRİŞ	3
1.1. Zaman Kavramı.....	6
1.2. Serbest Zaman Kavramı ve Kavramsal Çerçevesi.....	7
1.2.1. Serbest Zaman Kavramının Gelişim Süreci.....	8
1.2.2. Serbest Zamanın Değerlendirilmesi	12
1.2.3. Serbest Zamanı İyi Değerlendirmenin Faydaları.....	13
1.2.4. Serbest Zamanı Değerlendirmeyi Etkileyen Unsurlar	14
1.2.4.1. Cinsiyet ve Yaş.....	16
1.2.4.2. Sosyal ve Kültürel Unsurlar.....	18
1.2.4.3. Aile ve Arkadaş Çevresi	18
1.2.4.4. Ekonomik Unsurlar	19
1.2.5. Eğitim Sistemi İçerisinde Serbest Zaman ve Müfredat Programları.....	20
1.2.5.1. Eğitim Sistemi İçerisinde Serbest Zamanı Değerlendirmenin Önemi.....	22
1.2.5.2. Okullarda Serbest Zaman Değerlendirilmesini Gerektiren Nedenler	23
1.3. Rekreasyon Kavramı ve Özellikleri.....	24
1.3.1. Rekreasyon İhtiyacı	27

1.3.2. Rekreasyon Etkinliklerinin Sınıflandırılması	31
1.4. Gençlik ve Rekreasyon	34
1.5. Gençlik Kavramı	35
1.5.1. Gençlik Döneminin Gelişim Özellikleri	36
1.6. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	38
2. GEREÇ VE YÖNTEM	47
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	47
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	47
2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ	48
2.3.1. Materyal	48
2.3.2. Metot	49
3. BULGULAR	50
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	79
KAYNAKÇA	89
EKLER	99
ÖZ GEÇMİŞ	101

ÖNSÖZ

Eğitim sistemi ile ülkenin geleceğine yön verecek olan gençlerin nitelikli bireyler olması amaçlanmaktadır.

Toplumsal değerlerin aktarılması, ülkenin gelişmesi, gelişen teknolojiye ve bilimsel çağa uyum sağlanabilmesi için eğitimin önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Bireyin serbest zamanını nasıl değerlendirebileceği, kendisine olumlu katkı sağlayabilecek, ilgi ve yeteneklerini geliştirebilecek faaliyetler seçebilmesi bu faaliyetleri uygulayabilmesi ayrıca serbest zamanı verimli kullanmanın kendisine sağladığı katkıların farkına varması eğitim ile sağlanabilir.

Bu nedenle çalışmada, eğitim sistemi içinde olan orta öğretim öğrencilerinin serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının çeşitli değişkenlerle ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada bilgi ve tecrübesi ile her konuda yardımcı olan, yön gösteren değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN'a, her konuda katkı sağlayan Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesinde görev yapan tüm öğretim üyelerine, veri toplama sürecinde emeği geçen değerli beden eğitimi ve spor öğretmeni arkadaşlarıma ayrıca hayat arkadaşım canım eşime teşekkürlerimi sunarım.

Fatih ATİK

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	: Yüzde
χ^2	: Ki-kare
N	: Birey Sayısı
\bar{X}	: Mean

TABLULAR

Tablo 1: Araştırma Grubunu Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler	50
Tablo 2: Öğrencilerin Serbest Zamana İlişkin Görüşleri	52
Tablo 3: Öğrencilerin Serbest Zamana İlişkin Görüşlerinin Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı	55
Tablo 4: Sınıf Değişkeni Değerlendirme Analizi	59
Tablo 5: Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	60
Tablo 6: Cinsiyet Değişkeni Serbest Zamanları Değerlendirme Analizi	62
Tablo 7: Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	63
Tablo 8: Aile Gelir Durumu Değişkeni Analizi	65
Tablo 9: Yaşadığımız Ev Kime Ait?" Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	65
Tablo 10: Yaşadığımız Ev Kime Ait? Değişkeni Analizi	66
Tablo 11: Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	67
Tablo 12: Baba Eğitim Durumu Değişkeni Analizi	68
Tablo 13: Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	68
Tablo 14: Anne Eğitim Durumu Değişkeni Analizi	70
Tablo 15: Anne Meslek Değişkeni Analizi	70
Tablo 16: Baba Meslek Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	71
Tablo 17: Baba Meslek Durumu Değişkeni Analizi	72
Tablo 18: Harçlık Durumu Değişkeni Analizi	72
Tablo 19: Kendinize Ait Odanız Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	73
Tablo 20: Kendinize Ait Odanız Var mı? Değişkeni Analizi	73
Tablo 21: Evinizde internet var mı? Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	74

Tablo 22: Evinizde İnternet Var mı? Değişkeni Analizi	75
Tablo 23: Akıllı Telefonunuz Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	75
Tablo 24: Akıllı Telefonunuz Var mı? Değişkeni Analizi	76
Tablo 25: Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı	76
Tablo 26: Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkeni Analizi	77
Tablo 27: Ailenizin Ayrıca Evi Var mı? Değişkeni Analizi.....	78

ÖZET

Yapılan bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman değerlendirmeye alışkanlıklarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel araştırma modeline göre gerçekleştirilen çalışmaya 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Kırıkkale ilinde bulunan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 743 kız ve 358 erkek olmak üzere toplam 1101 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Ortaöğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Düzeyleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde Independent t Test ile One-Way ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonunda ortaöğretim öğrencilerinin serbest zamanlarını değerlendirme düzeylerinin öğrenim görülen sınıf, cinsiyet, değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna karşılık öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme düzeylerinin aile gelir düzeyi, yaşanan ev türü, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği, harçlık durumu, evlerinde kendilerine ait oda bulunma durumu, evde internet bulunma durumu, akıllı telefona sahip olma durumu, bilgisayar veya tablete sahip olma durumu değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Sonuç olarak, ortaöğretim öğrencilerinde demografik değişkenlerin genel anlamda serbest zaman etkinliklerine katılım düzeyini etkilemediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Ortaöğretim öğrencileri, serbest zaman, demografik değişkenler

INVESTIGATION OF FREE TIME EVALUATION HABITS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

SUMMARY

In this study, it was aimed to examine the free time evaluation habits of the secondary school students according to some demographic variables. A total of 1101 students 743 girls and 358 boys studying in secondary education institutions in the province of Kırkkale participated in the study conducted according to the descriptive research model in the 2016-2017 education year. In the data collection period of the study, "Free Time Levels of Secondary School Students" developed by the researcher was practised. Independent t Test and One-Way ANOVA analyzes were used in the statistical analysis of the data gathered in the study.

As a result of the study, it was found that the level of evaluation of the free time of secondary school students showed statistically significant difference according to variables of the grade, gender and education ($p < 0.05$). On the other hand, the level of evaluation of students' free time did not show statistically significant difference according to variables of family income level, type of home lived, education level of mother and father, occupation of mother and father, allowance level, availability of their own room at home, availability of internet at home ($p > 0.05$).

As a result, it is possible to say that the demographic variables in secondary school students do not affect the level of participation in free time activities in general.

Key words: Secondary school students, free time, demographic variables

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ

1. GİRİŞ

Endüstrileşme ile birlikte zaman algısında da yeni fikirler ortaya atılmıştır. Çağdaş döneme ilişkin bir kavram olan çalışma dışı zaman anlayışı, günlük yaşamın zorunlu programlamaları haricinde, bireylerin diledikleri gibi değerlendirebilecekleri bir zaman dilimi anlamına gelmektedir. Endüstri alanında gelişmelerle birlikte ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, hayatın bu gelişmelerle birlikte kolaylaşması, gelişmelerin ortaya çıkardığı hız ve rahatlık, serbest zamanın artmasına imkan tanımıştır. Bu zaman aralığında birey, dinlendirici, eğlendirici, keyif verici etkinliklere katılım sağlayarak psikolojik ve fiziksel açıdan yenilenmektedir. Serbest zaman değerlendirme faaliyetleri dahilinde gerçekleştirilen en etkileyici faaliyetler; sinema ve tiyatroya gitmek, spor müsabakalarını izlemek, televizyon seyretmek, kitap okumak ve müzik dinlemektir. Serbest zamanın aktif bir şekilde değerlendirildiği faaliyetler ise; seyahat etmek, kamp kurmak, spor yapmak vb. etkinliklerdir (Türker ve diğerleri, 2016: 49). Serbest zamanları değerlendirmede kullanılan etkinlikler ise rekreatif etkinlik olarak nitelendirilmektedir.

Kavram olarak değerlendirildiğinde rekreasyon “bireylerin serbest zamanların da ev içerisinde ya da dışarıda gerçekleştirdikleri çeşitli aktiviteler” şeklinde ifade edilmektedir (Tribe, 2005: 3). Bireyler iş hayatlarından arta kalan zamanlarda dinlenmek ve sevdikleriyle birlikte vakit geçirmekten zevk duyarlar. Dolayısıyla çalışma yaşamı haricindeki zamanlar bireyler açısından son derece önemlidir. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan bireylerin kalabalık ve stresli şehir yaşamından uzaklaşmak istemeleri bireyleri rekreasyon faaliyetlerine yöneltmektedir (Kuş ve diğerleri, 2011: 62-63). Bu açıdan rekreasyon etkinlikleri bireylerin yaşamlarını

çeşitli açılardan etkilediği gibi, ülkelerin de sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan gelişmelerinde de ciddi rol oynamaktadır (Yeniçeri ve diğerleri, 2002: 17).

Yaşadığımız dönemde özellikle rekreasyon alanında kendini geliştiren bireyler sayesinde rekreasyon faaliyetlerine katılım yüksek düzeylere ulaşmış, hatta rekreasyon faaliyetleri sosyal bir hizmet niteliği kazanmıştır (Durukan ve diğerleri, 2007: 23). Bireylerin yaşadığımız dönemde rekreasyon etkinliklerine yoğun biçimde yönelmelerinin esasında, teknolojik gelişmelerin bireyin yaşamını kolaylaştırması, monoton yaşam stilinin her geçen gün artması, nüfus artışı ile birlikte şehirlerin kalabalık hale gelmesi ve yorucu mekanlar şekline dönüşmesi, bunların neticesinde de bireylerde dinlenme ve eğlenme arzusunun artması yer almaktadır (Müderrişoğlu ve Uzun, 2004: 109).

Rekreasyon kavramı gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde boş zamanın artması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bireyler için çalışma yaşamı nasıl bir gaye için yapılıyorsa, rekreasyon faaliyetlerine katılım da bir takım hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılım sağlamaları, çalışma yaşamı haricinde kalan zamanlarda kendilerini ödüllendirmiş olmaları anlamına gelmektedir. Günümüzde bireyler resmi tatil günlerini ve diğer boş zamanlarını kolaylıkla değerlendirebilecek koşullara sahiplerdir. Hatta çeşitli ülkelerde rekreasyon etkinlikleri günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş, bireyler bir takım toplumsal nedenler dolayısıyla ortaya çıkan baskılardan kurtulmak için rekreasyon faaliyetlerini birer araç olarak görmeye başlamışlardır (Türkmen ve diğerleri, 2013: 2141).

Rekreasyon ve serbest zaman kavramlarına yönelik gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar değerlendirildiğinde, Lee ve diğerlerine (2001) göre, serbest zamana yönelik çalışmalar, ilk kez ABD’de 1950’li yıllarda sosyo-ekonomik yapı ve faaliyetlere katılım gösterme arasındaki bağlantıyı tespit etmek amacıyla yapılmıştır. 1960’lı yıllarda azınlıkların ülke politikasında yer almasıyla araştırmalarda ırk ve milliyet kavramları üzerine ağırlık verilmeye başlanmış, 1970’lerde yaşlı nüfusun

artması dolayısıyla yaşam şekli ve katılıma yönelik çalışmalar yapılmıştır. 1980'li yıllara kadar bu unsurlar tek başına ele alınırken, 1990'lı yıllar itibariyle hepsi birlikte değerlendirilmeye başlanmıştır (Aktaran: Mansuroğlu, 2002: 54). Son yıllarda yetişkin bireylerde olduğu gibi genç bireylerde de serbest zaman etkinliklerine katılım ile ilgili araştırmaların artış gösterdiği görülmektedir.

Bireyin özgürleşmesi ve kendini geliştirmesi adına, hayatın gereklilikleri dışında yer alan serbest zamanlarını günümüzde, yeni medya teknolojileri doldurmaktadır. İnternet, akıllı telefonlar, bilgisayarlar gibi gün geçtikçe ucuzlayan medya gereçlerinin toplumun birçok kesimi tarafından ulaşılabilir hale dönüşecek kadar yaygın kullanımı, bu medya gereçlerini bireyler günlük hayatlarının baş aktörleri haline getirmiştir. Televizyonun gelişi ile boş zamanlarını ekran karşısında harcayan bireyler, hala günümüzde önemli oranda televizyon izliyor olsalar dahi; internet, akıllı telefonlar veya sosyal medya olmadan yaşayamaz gibi görünmektedirler. Yeni medya teknolojilerinin gelişimi ile beraber medya gereçleri bakımından alternatifleri de son derece artan bireylerin bugün zorunlu olsa da olmasa da tüm zamanları birbirine karışmış haldedir (Cizmeci, 2015: 81). Medya araçlarının karşısında değerlendirilen serbest zaman etkinlikleri pasif rekreatif etkinlikler olmakla beraber, son yıllarda lise öğrencilerinde pasif rekreasyon etkinliklerine katılımın arttığı görülmektedir. Bu durum lise öğrencilerinin serbest zamanlarını daha verimli kullanmalarına engel olmaktadır. Bu noktada lise öğrencilerinin serbest zamanlarını daha iyi değerlendirebilmeleri için öncelikli olarak lise öğrencilerinin serbest zaman tercihlerinin belirlenmesine ve serbest zaman etkinliklerine katılımlarını etkileyen unsurların incelenmesine yönelik bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman tercihlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Zaman Kavramı

En soyut kavramlardan olan zaman kavramına ilişkin bilim dünyasında yapılmış çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Genel anlamı ile başlangıcı ve sonu belli olmayan, elle tutulabilir somut bir kavrama karşılık gelmeyen insan hayatını meydana getiren temel ögedir (Ayyıldız, 2015: 5).

Çil'e (2011) göre zaman; tek bir kalıba yerleştirmek mümkün olmasa bile, öznel anlamda zaman, geçmişin ve geleceğin içindeki yaşantılara ve bu yaşantıların bilincine dayalı olan üç boyutlu tarihsel bir hal iken, objektif anlamda keyfi bir tespit olmanın yanı sıra sabit olan bir an'a göre değerlendirilebilen soyut bir kavramdır. Jones (2000) ise zamanı; tekrar yerine konulamayacak değerli bir kaynaktır ifadesiyle nitelendirmiştir (Aktaran: Ayyıldız, 2015: 5).

Zamanın maliyeti yüksektir, ikame eğrisi sıfırdır, dolayısıyla yönetilmesi gereken kaynakların başında zaman yer alır. Zaman depolanamaz, yeniden üretilemez, kendini yenileyebilen bir kaynak değildir. Geçen zaman, akan bir ırmak gibidir. Aynı nehirde iki defa yıkanmak nasıl mümkün değilse, aynı zamanı iki kez yaşamak da olanaksızdır. Zamanı durdurabilmek, geri alabilmek ihtimali sıfırdır. İnsanın yapması gereken, akan zamana daha fazla iş ve etkinlik sığdırmak olmalıdır (Ayyıldız, 2015: 5).

Kavram açısından zamanı, farklı unsurlar çerçevesinde bazı bölümlere ayırmak mümkündür. Söz gelimi zamanın, bazı temel ihtiyaçlar, ekonomik ihtiyaçlar ve sosyal ihtiyaçların giderilmesi için bölümlere ayrılabilir. İş ve iş dışı olarak iki temel unsura ayrılarak değerlendirilen zamanın özellikle iş dışındaki süreci çeşitli şekillerde değerlendirilebilmektedir. Örneğin boş zaman, sosyal zaman, serbest zaman şeklinde çeşitli kavramlarla ifade edilen ve bireyin hayatının önemli kısmını geçirdiği iş dışı zamanlarda, kendi içinde kişisel bakım, uyku, yeme-içme gibi temel

ihtiyaçların yerine getirilme arzusunun olduğu iki dilimde irdelenebilmektedir. Zira bu noktada da zorunluluk ve gönüllülük durumları ciddi bir unsurdur (Demir ve Demir, 2014: 75).

1.2. Serbest Zaman Kavramı ve Kavramsal Çerçevesi

Çağımız toplumlarında endüstrileşme ile beraber, insan emeğine duyulan gereksinimin azalması dolayısıyla 24 saatlik bir gün şöyle planlanmıştır; ilk 8 saati çalışma zamanı, ikinci 8 saati dinlenme zamanı diğer 8 saatlik dilim ise serbest zaman olarak belirlenmiştir (Karaca, 2015: 1). Literatürde serbest zaman kavramına ilişkin olarak farklı araştırmacılar tarafından farklı araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Literatürde serbest zaman kavramına ilişkin olarak yapılan bazı tanımlar aşağıda sunulmuştur;

Türker ve diğerlerine (2016: 49) göre serbest zaman; bireyin çalışma ve kişisel bakım gibi zaruri eylemleri haricinde kalan zamanı eğlenceli, dinlendirici bir aktivite ile geçirdiği zamanı ifade etmektedir. Kılbaş'a (1994) göre serbest zaman "bireyin çalışmadığı, hayati zorunlulukları ve biçimsel görevi haricindeki ve kişinin kendi arzusu yönünde harcayabileceği zamandır" (Aktaran: Yağmur ve Ocak, 2013: 6).

Uluslararası Boş Zamanları İnceleme Grubu'nun tanımına göre serbest zaman; bireyin mesleki ve toplumsal sorumluluklarını gerçekleştirdikten sonra, özgür iradesi ile girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya yetilerini geliştirme, toplum hayatına gönüllü olarak katılma gibi bir takım uğraşları ifade etmektedir (Şen ve Akpınar, 2016: 177; Şen, 2015: 46).

İbrahim ve Cordes (2008: 7-8)'e göre iş, serbest zamanlarda yetişkin bireylerin davranışlarını değerlendirmeye geldiğinde durumu analiz etmek son derece güçtür. Söz gelimi, kamp yapılırken birey oyun mu oynar, rekreasyon mu yapar yoksa boş zamanını mı değerlendirir? Bir birey dış alan serbest zaman etkinliklerini veya terapatik oyun gibi kavramları hiç duymayabilir ya da görmeyebilir. Farklılık nedir? Oyun, rekreasyon ve boş zaman kavramlarına ilişkin tanımlardaki konsept farklılıklarını ortaya koymak tam da bu noktada gerekli görülmektedir. Rekreasyon etkinliklerinde oyun, tercihen genç bireylerin katılım gösterdiği etkinlikler anlamına gelmektedir. Diğer yandan rekreasyon, serbest zaman dilimlerinde yetişkin katılımcılarında yer aldığı organize etkinlikleri ifade etmektedir. Boş zaman etkinlikleri ise iş, resmi ya da ailevi baskılar olmadan bireyin kendi isteği ile bir etkinliğe katılmasına olanak sağlama düşüncesini oluşturmaktadır.

1.2.1. Serbest Zaman Kavramının Gelişim Süreci

Rekreasyon ve serbest zaman kavramına ilişkin ilk fikirlerin M.Ö. 300 yılına dayandığı dikkati çekmektedir. Bu dönemde rekreasyon ve serbest zaman ile ilgili ilk model Yunan filozof Aristo tarafından ortaya atılmıştır. Bu modele göre serbest zaman ve rekreasyon kavramı üç seviye ve kategoriden meydana gelmiştir. Bu seviyeler düşünme, rekreasyon ve eğlencedir (Cordes, 2013: 1). İlk dönemlerde serbest zamanlarını avcılık ile sürdüren ilkel toplumlar zamanla iş yaşamına adım atmışlar ve çanta, elbise, çeşitli aletler gibi birçok yeni hayati öneme sahip ürünler ortaya koymuşlardır. Bu bakımdan ilkel uygarlıklar modern yaşam geçmiş, bireylerin belirli bölgelerde yerleşik yaşama geçmeleri ve avcılığın yanı sıra tarımsal etkinliklere de yönelmeleri mümkün olmuştur (Veal, 2004: 18). Tarımın gelişmesi ile beraber yönetici sınıf ile toplum arasındaki boşluk giderek artmıştır. Bununla birlikte birbirinden açık bir şekilde ayrılmış olan çalışma rolleri ile eski gelişmiş kültürler, elit sınıflar meydana getirmiş, dolayısıyla boş zaman kavramı yüksek kültür, sosyal kalkınma ve siyasi statü ile ilişkilendirilmiştir. Söz gelimi; Mısır, Asur ve Babil uygarlıklarında rekreasyon faaliyetleri son derece geniş bir alan içerisinde yer

almasına rağmen, bu etkinlikler yalnızca soylu, asker ve din adamları gibi ayrıcalıklı bireyler tarafından yapılmıştır (Demirel, 2009: 12).

Antik Mısır canlı ve memnuniyetin son derece fazla olduğu bir yaşam stiline sahipti. Antik Mısırlıların enerjilerinin yaşam ve ölüm sanatına dönük olduğu ifade edilmiştir. Antik Mısırlılar güreş, jimnastik egzersizleri, ağırlık kaldırma ve top oynama gibi etkinlikleri kapsayan eğitim ve rekreasyonun bir parçası olan çeşitli sporlarla ilgilenmişlerdir. Dinsel bir güdüye dayanan boğa güreşleri en ilginç etkinlikleridir. Müzik, drama ve dans sosyal eğlence olmasının yanı sıra dini bir ibadet formu olarak benimsenmiştir. Mısırlılar, farklı telli ve vurmali enstrümanlardan oluşan karışık orkestralara sahip olmanın yanı sıra, kadın sanatçı grupları tapınaklara bağlıydı, özel evlerde kutsal ve sosyal durumlar konusunda uygulamalar yaptıkları bilinmektedir (McLean ve diğerleri, 2008: 52).

Antik Yunan uygarlıklarında rekreasyon faaliyetlerinin gelişmesinin temelinde Plato ve Aristotle'nin yazıları yer almaktadır (Demirel, 2009: 13). Plato, boş zaman etkinlikleri arasında el işlerinin çok ilgi görmediğini, yetenekli halk tarafından uygulanan müzik, drama, spor ve eğitim etkinliklerinin daha popüler olduğunu dile getirmiştir. Plato'nun yazdıklarının büyük bir kısmının da boş zamanlarda yazılmış eserler olduğu dikkati çekmektedir. Antik Yunan yazıtları; kültür, eğitim ve boş zamanın felsefik olarak yakınlığını göstermiştir. Yunan boş zaman kavramı, özgür bir bireyin yaşam ve doğayı daha geniş açıdan görmesi odaklı gelişmiştir. Plato'ya göre müzik, şiir ve felsefe, güzellik ve ebedi dürüstlüğü sağlanmasında bir öncü iken, Aristo'ya göre yalnızca müzik ve derin düşünce boş zaman kavramını değerli kılmaya yeterli bir olgu olarak tanımlanmıştır (Torkildsen, 1999: 66-67).

Yunanlılar gibi genç Romalı çocuklar da kart, özel oyun evleri, oyuncak kuklalar, atlıkarınca, uzun bacaklı atlama ve diğer çeşitli spor oyunları ile ilgilenmişlerdir. Genç erkeklere koşu ve sıçrama, kılıç ve mızrak oyunu, güreş, yüzme ve ata binme

gibi farklı spor ve egzersizler öğretilmiştir. Fakat Romalılar Yunanlılara göre farklı bir boş zaman algılarına sahip olmuşlardır. Latin sözlüğünde boş zaman ve faaliyet, boş zamanın pozitif yönde kullanılması anlamına gelen tatil ve arayış anlamında kullanılmıştır. Romalılar estetik ve dini amaçlarla değil, yarar sağlaması için oyunları desteklemişlerdir. Romalılar kültürel etkinlik formları ile Atinalılar'dan daha az ilgilenmişlerdir (Mclean ve diğerleri, 2008: 54). Bunun yanı sıra Roma uygarlığında rekreasyon amaçlı askeri eğitimler gerçekleştirilmesi son derece yaygın bir uygulama halini almıştır. Küçük yaşlardan başlayarak erkek çocukları da askeri amaçlara yönelik fiziksel eğitimlere katılmışlardır. Bu eğitim faaliyetlerinde erkek çocuklarına genel olarak koşu, yüzme, sıçrama, ağırlık kaldırma, at binme, boks ve ok atma şeklinde etkinlikler yaptırılmıştır. Bir dönem Roma uygarlığında yaşanmış olan 1000 yıllık karanlık dönemde ise politik ve ekonomik kaos ortamı öne çıkmış, bunun neticesinde fiziksel etkinlik ve spor faaliyetlerine katılım azalmıştır (Siedentop, 2009: 24-25).

Asurlular ve Babiller boks, güreş, okçuluk ve farklı masa oyunlarından meydana gelen son derece popüler rekreasyon etkinliklerine ek olarak avcılık faaliyetleri de Asur medeniyetinde oldukça sık karşılaşılan aktiviteler başındadır. Asurların asilleri tekerlekli arabalar ya da yürüyerek aslan avlamaya giderler ve mızrak ile avcılık yaparlardı. Avlanma rutin bir uğraş olarak görülmüştür ve bunun üzerine yapılmış olan birçok kabartma, heykel ve yazıt yer almaktadır (Mclean ve diğerleri, 2008: 52).

Tarım ve sanayi alanlarındaki devrimin hemen ardından sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllarda başta İngiltere olmak üzere diğer ülkelerde de varlıklı arazi sahipleri ve sanayiciler kara avcılığı, atıcılık ve balık avlama alanları gibi dış rekreasyon alanlarını satın almak istemişlerdir. Büyük çoğunluğunu İngiliz ressam, şair, filozof gibi düşünür ve sanatçıların meydana getirdiği tabakaya yönelik geziler düzenlenmiştir. Soylu kesimin Alp'lerde yabani hayvan avcılığı yaptığı akarsu manzaralı, İngiliz göl alanları, İskoç dağları, Alman siyah ormanları, Finlandiya göl

alanları, Niagara Şelalesi ve diğere pek çok yer yeni tren yolları sayesinde son derece erişimi kolay hale gelmiştir (Bell, 2008: 1).

Rekreasyon ve serbest zaman faaliyetlerine katılımın özellikle 19. yüzyılda sanayileşme ve kentleşmenin arttığı döneme rastladığı göze çarpmaktadır. Hatta bu dönemde serbest zaman faaliyetlerinin daha modern bir hal aldığı görülmüştür (Veal, 2004: 15). Yüncü ve diğereğine (2013: 5-6) göre, sanayi devrimi ile beraber bireyleri çalışma saatlerinde artış görülmüş ve bu dönemde üretim en önemli amaç haline gelmiştir. Söz konusu bu durum işçilerin daha çok çaba harcayarak çalışmalarını, iş saatlerinin çoğalmasını ve işçilerin daha çok ücret beklentilerinin yolunu açmıştır. Azalan iş süreleri ile beraber harcanabilir zaman kavramı ortaya çıkmıştır. Böylelikle bireyler fazla çalışmanın ardından kalan süre zarfında kendilerince değerlendirme yoluna gitmişlerdir.

Yukarıda yer alan bilgilerden de anlaşılacağı gibi serbest zaman endüstri alanının gelişmesi insanlık tarihi kadar eskidir. Boş zamana katılım yöntem ve teknikleri çağlar boyunca değişim göstermektedir. Antik çağlar süresince bireyler, beslenme ve barınma gibi temel gereksinimleri doğrultusunda bir araya gelmişlerdir. Bu tür gereksinimler adına bir araya gelindiğinde insanlar besin toplamış, avcılık yapmış ve mağaralarda yaşamışlardır. Boş zaman endüstrisi alanındaki en önemli gelişme, bireylerin göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçmesi ile başlamıştır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş süreci kapsamında büyük şehirler ve fabrikaların yapılmasıyla beraber çalışma ve boş zaman kavramları daha belirgin bir hal almıştır. Ücretli tatiller ve çalışma saatleri konusundaki anlaşmalar gibi birçok önemli gelişme, boş zamanın daha iyi planlaması adına gösterilen çabanın ürünüdür (Demir ve Oral, 2007: 537-538).

Türklerde rekreasyon faaliyetlerinin gelişimi ele alındığında, Türklerin Anadolu'ya yerleşmeden önce boş vakitlerinde savaş hazırlıklarının oyunlara dönüştüğü,

özellikle at üzerinde oynanan oyunların yaygınlaştığı görülmüştür. Düğün, şölen ve törenlerde katılanlara alkollü eğlence faaliyetleri yaptırılırdı. Selçuklu döneminde rekreasyon faaliyetlerine yön verilmesinde Lonca adı verilen zanaat örgütlerinin ciddi desteği olmuştur. Bu dönemde çalışma zamanı ile çalışma dışı zaman kavramlarının birbirinden ayrıldığı ve söz konusu bu durumun boş zaman kavramının yerleşmesine katkı sağladığı görülmüştür. Anadolu Selçukluları döneminde boş zaman etkinliklerinin başında yaylalara çıkma, kaplıcalara girme ve diğer pasif aktiviteler gelmiştir. Bununla birlikte dini faktörlerin etkisiyle rekreasyon faaliyetleri çeşitlenmiştir. Cami ve yatır ziyaretleri, ramazan etkinlikleri, dini sohbet ve toplantılar söz konusu dini faaliyetlerden bir kaçıdır. Osmanlı döneminde ise kadınların boş zamanlarında ev içinde masal ve hikaye anlatma, saz çalma, şarkı-türkü söyleme ve oya-nakış işleri yaptıkları bilinmektedir. Erkeklerin ise rekreasyon faaliyetleri olarak hamama gitme, kahveye ya da mesirelik alanlara gitme, meyhanelere gitme, avcılık yapma, atıcılıkla uğraşma ve kuşçuluk yapma gibi etkinliklerde yer aldıkları dikkati çekmektedir (Yüncü ve diğerleri, 2013: 25).

Serbest zaman ve rekreasyon kavramı ülkemizde yeni gelişen bir alan olarak nitelendirilir. 1990'lı yıllardan başlayarak spora ilişkin kaynaklarda söz edilmeye başlanan rekreasyon ya da serbest zaman kavramı, özellikle 2000'li yılların başından itibaren bazı üniversitelerin Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okullarında (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu) Rekreasyon bölümlerinin faaliyete geçmesi ile beraber daha önemli hale gelmeye başlamıştır (Gökçe ve Orhan, 2011: 140).

1.2.2. Serbest Zamanın Değerlendirilmesi

Bireyler, çeşitli büyüklük ve zamanlarda gerçekleşen zamanlarında; uzaklaşmak, dinlenmek, hava değişimi, gezme-görme, sağlık, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi çeşitli amaçlarla ev dışında ya da ev içinde, açık ya da kapalı alanlarda ya da aktif-pasif şekillerde, kent içinde ya da kırsal alanlarda

faaliyetlere katılmaktadır. Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında yaptıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır ve bireyin çalışma saatleri dışındaki boş zamanlarında katıldığı etkinliklerle ilişkilidir (Ayyıldız, 2015: 11).

1.2.3. Serbest Zamanı İyi Değerlendirmenin Faydaları

Serbest zamanları değerlendirme faaliyetleri temelinde amaç değil, bireylerin yaşam standartlarını arttırmada, sağlıklarını ve fiziksel kondisyonlarını geliştirmede, doğaya bakış açılarını değiştirmede ve motivasyonel özelliklerini artırma noktasında kullandıkları bir araçtır (Okuyucu ve diğerleri, 2006: 43). Bu bağlamda bireyler, serbest zamanlarında; buldukları ortamdan uzaklaşmak, dinlenmek, hava değişimi sağlamak, gezip-görmek, sağlıklı olmak, arkadaşlarıyla vakit geçirmek, heyecan duymak, farklı ortamlarda bulunmak gibi çeşitli amaçlarla ev dışında ya da ev içinde, açık ya da kapalı alanlarda, aktif ya da pasif olarak, kent içinde ya da kırsal kesimlerde faaliyetlere katılmaktadırlar (Türker ve diğerleri, 2016: 52). Kurar ve Baltacı'ya (2014: 39) göre, teknolojik gelişmelerle beraber çalışma saatlerinin azalması ve bireylerin serbest zamanlarının artması, eğitim ve gelir seviyelerinin yükselmesini sağlamıştır. Tüm bunların sonunda boş zamanlarda rekreasyon faaliyetlerine olan ilgi artmıştır. Rekreasyon faaliyetleri öğrenmek, keşfetmek ve araştırmak adına bazı imkanlar sunmaktadır. Bir başka ifadeyle rekreasyon faaliyetlerinin bireylere fizyolojik, psikolojik ve sosyal bakımdan pozitif anlamda etkileri bulunmakta, bireyin kendine olan güveni ve saygısını arttırmaktadır.

Sosyalleşme sürecinde bireyin kendini gerçekleştirme önemlidir. Sosyalleşme bireyin kişiliğini kazanma aşamasıdır. Gençlerin sosyalleşmeleri, arkadaşlık, aile, çevre ilişkileri, medya gereçleri, kültür, sanat, spor, müzik uğraşları gibi birçok sosyalleşme unsuru ile ilişki içinde gerçekleşmektedir. Serbest Zaman Etkinlikleri (SZE) kurumları, gençlerin bir arada olabilmeleri, bir gruba ait hissetmeleri, birbirlerini etkileme gücü yaş dönemi özellikleri gereği faaliyetlerden daha çok

faaydalanmalarını sağlamaktadır. Yapısallaşmış ve kurumsallaşmış serbest zaman faaliyetini sunan gençlik kurumları gençlerin sosyalleşmelerine, kurumsallaşmamış faaliyetlerden daha çok katkıda bulunur (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005: 174). Bu kapsamda serbest zamanların verimli bir biçimde değerlendirilmesinin ve serbest zamanlarda grup etkinliklerine katılımın sosyal gelişimin desteklenmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Burkeen ve Alston'a (2001) göre, serbest zamanlar spor yapmak, sağlıklı olmak ve kültürel faaliyetlere katılım sağlamak gibi "pozitif" ya da çeşitli suçlar, uyuşturucu bağımlılığı ve şiddet gibi "negatif" olarak ele alınabilir. Rekreasyonun öğretiler olmaları ve şiddetin önlenmesi noktasındaki etkisi genç bireylerin gelecekteki alışkanlıklarının yönlendirilmesi konusunda önem teşkil etmektedir. Cardinal ve diğerleri (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ABD'de üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada her beş öğrenciden birinin fazla kilolu olduğu ve bunların herhangi bir etkinlikle uğraşmadıkları veya çok az enerji sarf ettiren etkinlikleri seçtikleri belirlenmiştir. Bu nedenle ABD'de üniversitelerinin %63'ünde öğrencilerin mezun olabilmek adına bazı fiziksel aktivite kurslarından geçmeleri beklenmektedir. Uygulanan bu sistemin, çoğunlukla öğrencilerin alışkanlık ve davranışlarını pozitif doğrultuda etkilediği tespit edilmiştir. McAvoy (2001) tarafından yapılan araştırmada ise dış mekan faaliyetlerine katılımın fiziksel, sosyal ve psikolojik sağlığa olumlu yansımalarının yanı sıra, bireyin kendine olan güven ve saygısını arttırdığı, kişisel yetenek, sosyal davranışlar, vücut ve kişilik gelişimi ile genel davranış yetileri üzerinde olumlu değişikliklere yol açtığı dikkati çekmektedir (Aktaran: Mansuroğlu, 2002: 54).

1.2.4. Serbest Zamanı Değerlendirmeyi Etkileyen Unsurlar

Bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılım sağlamlarına etki eden çeşitli unsurlar vardır. Bu unsurların başında bireylerin sahip oldukları sosyal nitelikler vardır. Bu

unsurlar toplumun yaşlanma özellikleri, ilerleyen dönemlerde çocuğa sahip olma arzusu, düşük doğum oranları, evlerin genişlik özellikleri, göç sonucunda ortaya çıkan etnik farklılıklardaki artışlar, genç bireylerin kırsal alanlardan şehirlere yerleşmeleri, kırsal nüfusun azalması, kimi ülkelerde azalan kimisinde ise artan nüfus özellikleri gibi unsurları içermektedir. Bu çeşitlilikler, boş zaman ve rekreasyon etkinliklerinin uygulanma tarzında farklılıklarla sonuç bulmaktadır (Bell ve diğerleri, 2007: 8).

Torkildsen (1992: 91) serbest zaman faaliyetlerine katılım göstermeye etki eden faktörleri kişisel faktörler, sosyal ve durumsal faktörler, fırsat faktörleri şeklinde üç başlık altında incelenmiş, söz konusu faktörleri oluşturan parametreleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır;

Kişisel faktörler: Yaş, cinsiyet, medeni durum, bağlılık, bireysel hükümlülük, yetenek, serbest zaman anlayışı, davranışlar ve motivasyon, ilgi alanları ve zihinsel meşguliyet, yeterlik, kişilik ve güven, içinde yaşadığı kültürel ortam.

Sosyal ve durumsal faktörler: Meslek, gelir seviyesi, gelir fazlası, maddi zenginlik, uygun zaman, ev ve sosyal çevre, arkadaş çevresi, sosyal rol ve ilişkiler, çevresel etkenler, eğitim ve yetenek, kültürel etkenler, yoğun serbest zaman unsuru, görev ve sorumluluklar.

Fırsat faktörleri: Uygun kaynaklar, tesisler, duyarlılık, fırsatların farkına varılması, ulaşılabilme ve konum, etkinliklerin tercihi, ulaştırma, maliyetler, yönetsel bakımdan politika ve destek, pazarlama, programlama, siyasi yapı (Akt. Serdar, 2016: 15).

Eğitim seviyesi de bireylerin katılım sağladıkları boş zaman etkinliklerine etki eden bir faktör olarak ele alınmaktadır. Söz gelimi, eğitim düzeyi yüksek bireyler, sinema, tiyatro, opera, bale gibi kültürel etkinlikleri eğitim düzeyi düşük olan bireylere kıyasla daha çok tercih etmektedirler (Demir ve Demir, 2006: 38).

Literatürde serbest zaman etkinliklerine katılımı etkileyen unsurlara yönelik az sayıda çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen araştırmalar, bireylerin serbest zaman alışkanlıklarının yer, zaman, cinsiyet, gelir durumuna göre çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır (Türker ve diğerleri, 2016: 52). Tokgöz ve diğerlerine (2015b: 30) göre, bireylerin iş yaşamları dışında zamanlarının büyük bir kısmını yeme-içme ve uyku gibi zaruri gereksinimler için kullandıkları bilinmektedir. Bireylerin iş-meslek hayatlarını, yeme-içme ve uyku gibi zaruri ihtiyaçlarını karşıladıkları zamanın dışında kalan vakitler “serbest zaman” şeklinde ifade edilmektedir. Bireyler serbest zamanlarını istedikleri doğrultuda kullanma konusunda özgürdürler. Bireylerin sahip oldukları serbest zamanları değerlendirme şekilleri de sahip olunan yaşam şekline, yaş gruplarına, cinsiyete, serbest zamandan beklentilerine, kişisel zevk ve tercihlerine göre bir takım çeşitlilikler göstermektedir. Literatürde serbest zaman etkinliklerine katılımı etkileyen söz konusu demografik değişkenlere ilişkin bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

1.2.4.1. Cinsiyet ve Yaş

Demografik ögeler serbest zaman faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır (Demir ve diğerleri, 2013: 5). Özellikle cinsiyet unsuru serbest zaman faaliyetlerine katılımı etkileyen ve belirleyen değişkenlerden biridir (Demir ve Demir, 2006: 37). Çeşitli bilimsel araştırmalarda elde edilen sonuçlar cinsiyetin katkısının önemi kadar bireylerin serbest zaman etkinliklerini de sınırlayan ciddi bir etken olduğunu göstermektedir (Yerlisu-Lapa ve Ardahan, 2009: 134).

Emir'e (2012) göre birey, ailesinin sahip olduğu sosyal statü ortamında dünyaya gelmekle beraber, cinsiyetine göre de bir sosyal statüye sahip olmaktadır. Söz gelimi, erkek çocuğun statüsü geleneksel toplumlarda çoğu zaman kız çocuklara göre daha yüksektir. Cinsiyet farklılığında serbest zaman değerlendirme şeklinin birey için ifade ettiği anlam da değişebilmektedir. Erkekler adına serbest zaman etkinliği olabilen bir faaliyet, kadınlar için bir zorunluluk olabilmektedir (Akt. Lakot, 2015: 26). Bilimsel alanda yapılan çalışma sonuçlarına göre kadın ve erkeklerin serbest zaman etkinlikleri ve engellerine ilişkin faktörlerin cinsiyet değişkenine göre bir takım değişiklikler gösterdiğini ortaya koymaktadır (Özşaker, 2012: 128).

Ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin serbest zamanlarında çarşı-pazar gezme ve alışveriş yapma, spor yapma ve spor yarışmaları izleme, internette vakit geçirme ve doğada avlanma tercihlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak ciddi farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen verilerde serbest zaman etkinliği olarak çarşı-Pazar gezme ve alışveriş ile komşu ya da eş-dost ziyaretlerine gitme etkinliklerinin kadın öğrenciler tarafından, spor yapma, spor müsabakalarını izleme ve av sporları gibi serbest zaman etkinliklerinin erkek öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Bu neticelerin ortaya çıkmasının esasında kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme şekli arasında farklılık bulunmasının etkin olduğu savunulmaktadır. Erkek çocuklarının serbest zamanlarında spor faaliyetlerine katılım oranlarının kız çocuklarının serbest zamanlarında spor faaliyetlerine katılım oranlarından daha yüksek olmasının nedeni olarak erkek çocuklarının spora ilişkin tutumlarının daha yüksek düzeyde olmasının yattığı savunulmuştur (Tokgöz ve diğerleri, 2015b: 40).

Yaş unsuru da serbest zaman tercihleri üzerinde önemli bir belirleyici olarak değerlendirilmektedir. Zira her yaş grubunun dahil olduğu boş zaman değerlendirme etkinliklerinin türü ve sıklığı da birbirinden ayrıdır. Örneğin, gençler boş zamanlarında gece kulübü, bar gibi yerleri tercih ederken, çocuk yaşta bireyler oyun oynamayı, parka gitmeyi tercih etmekte, yaşlılar ise daha sakin kabul edilebilecek yerlerde vakit geçirmeyi tercih etmektedirler (Demir ve Demir, 2006: 38).

1.2.4.2. Sosyal ve Kültürel Unsurlar

Bireyler sahip oldukları zamanı çeşitli şekillerde değerlendirmektedirler. Bireylerin zamanlarını değerlendirme şekilleri, içinde buldukları yaşam şartlarına, yaşam tarzlarına ve mesleki farklılıklarına göre çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, bir memur sahip olduğu zamanın büyük bir kısmını görevli olduğu kurum içerisinde çalışarak harcamaktadır. Buna karşın bir öğrenci zamanının önemli bir kısmını okulda sarf etmektedir. Burada ifade edilen örneklerde de görüldüğü gibi bir öğrenci ile bir memurun zamanlarını kullanma şekilleri birbirinden farklılık göstermektedir (Tokgöz ve diğerleri, 2015: 30). Bu kapsamda serbest zaman etkinliklerine katılım biçimlerini etkileyen unsurlar içerisinde bireyin sosyal statüsünün önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bunun yanında sahip olunan kültürel özellikler de serbest zaman etkinliklerine katılım düzeyi üzerinde önemli bir belirleyici olarak nitelendirilmektedir. Demir ve diğerleri (2015: 12) tarafından yapılan araştırmada ailelerin sahip oldukları kültürel özelliklerin serbest zaman etkinliklerine katılım tercihi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu rapor edilmiştir.

1.2.4.3. Aile ve Arkadaş Çevresi

Kaya'ya (2003) göre, toplumsal ilişkilerde yaş grubu çocuk ve gençler için bir atölyedir. Bireyin toplumsal nitelik kazanması ve topluma uyum sağlaması, arkadaşlık kurabilmesi ile gerçekleşmektedir. Arkadaş ilişkilerinin, çocuğun kişilik gelişiminin üzerinde son derece önemli olduğu bilinmektedir. Kişilik gelişimi büyük oranda, çocuğun başkaları ile ilişkilerine ve onlarla olan iletişimine bağlıdır. Özellikle grupla gerçekleştirilen faaliyetlerde, bireylerin motivasyonlarının daha fazla olduğu ve serbest zaman etkinlikleri bakımından informal etkileşimin en fazla yaşandığı sosyal çevrelerin, akran grupları olduğu dikkati çekmektedir (Akt. Lakot, 2015: 25). Bilimsel alanda yapılan çalışmalar da bireylerin serbest zaman

faaliyetlerine arkadaş grupları ile birlikte katılım sağlama düzeylerinin fazla olduğunu ortaya koymaktadır (Tercan-Kaas, 2016: 13).

1.2.4.4. Ekonomik Unsurlar

Emir'e (2012) göre, serbest zaman faaliyetlerini etkileyen unsurlardan gelir seviyesinin, bireyin yapmak istediği birçok etkinlikte ve sayısında ciddi bir paya sahip olduğu düşünülmektedir. Zaman yetersizliği, bireyin serbest zaman tercihine etki etmesi gibi, gelir seviyesi de bu seçimde etkilidir. Bireyin gelir seviyesi, serbest zaman etkinliklerine sarf edilen para miktarının tümü ile oldukça yakından ilişkilidir. Bireylerin gelir düzeyleri arttıkça serbest zaman etkinliği olan spor faaliyetlerine katılım da artış göstermektedir. Bunun yanı sıra, pek çok serbest zaman etkinliği herhangi bir harcamaya ihtiyaç duyulmadan yapılabilecek şekildedir. Bu noktada, sosyo-ekonomik konuma göre bireyin serbest zaman etkinliğini ya da serbest zaman değerlendirme etkinliğine katılım gösterme fikrini tespit etmenin zor olduğu iddia edilmektedir (Akt. Lakot, 2015: 25).

Çetinkaya ve Sanioğlu (2016: 99) tarafından yapılan araştırmada çalışanların ekonomik gelir düzeylerine göre serbest zaman tercihlerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda çalışanların serbest zamanlarında, çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıkmalarının maddi olanaklarına göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, çalışanların maddi olanakları arttıkça çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere katılımları artarken, maddi olanakları azaldıkça bu tür faaliyetlere katılımlarının azaldığı rapor edilmiştir.

Demir ve Demir'e (2006: 38) göre, belli bir harcamayı gerekli kılan boş zaman etkinliklerine katılım göstermenin şartı harcanabilir bir gelire sahip olmaktır. Bireyler temel gereksinimlerini giderdikten sonra gelirlerinden bir kısmını

artırabiliyorlarsa, gelirlerinin artan miktarı ile boş zaman etkinliklerine katılım göstermeleri mümkündür. Bu nedenle, bireylerin sağladıkları gelir yalnızca katılım sağlayabilecekleri boş zaman etkinliğinin türünü değil bununla birlikte katılım sıklığına da etki edebilmektedir.

1.2.5. Eğitim Sistemi İçerisinde Serbest Zaman ve Müfredat Programları

Sanayi toplumlarındaki hızlı yaşam koşulları, branşlaşmaya dönük tek tip yaşam ve teknolojinin ortaya çıkardığı yetersiz fiziksel faaliyetler günümüzde bireylerin ve toplumların en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Söz konusu problemlerin çözümünde çocuk ve gençlerin problemleri ile başa çıkabilecek şekilde eğitim almalarının rolü büyüktür (Ergül ve diğerleri, 2015: 104). Bu bağlamda eğitim müfredatları kapsamında serbest zaman faaliyetlerine dönük etkinliklere yer verilmesi son derece önem teşkil etmektedir.

Karasar ve diğerlerine (1999) göre, eğitim kurumları serbest zaman faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği en uygun ortamlardan biridir. Öğrencilerin serbest zaman faaliyetlerinin planlanması ve uygulanmasında, eğitim kurumları önemli bir role sahiptir. Ayrıca öğrencinin değerini artırmak, onun hayatında mutluluğu yakalayabilmesine destek olmak, serbest zaman aktivitelerine olan ilgisini ortaya çıkarmak, onun çaba sarf edebileceği bu konuda tutum ve değer geliştirmesine imkan sağlamak, bazı serbest zaman yeteneklerini kazandırmak eğitim kurumlarının görev ve sorumluluğu kapsamına girmektedir (Akt. Şen, 2015: 49).

Türkiye’de eğitim kurumlarında serbest zaman faaliyetlerine gösterilen önem okul öncesi dönemde başlamaktadır. Serbest zaman faaliyetleri; okul öncesi eğitimi kurumlarında öğretmen eşliğinde, çocukların küçük gruplar şeklinde kendi ilgi ve gereksinimleri yönünde gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir. İlgi köşeleri ve sanat

çalışmalarından meydana gelmektedir. Bu iki ana faaliyet bir arada ve dengeli şekilde sürdürüldüğü takdirde eğitim başarıya ulaşır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013: 1). Okul öncesi dönemde eğitim sistemi kapsamında gerçekleştirilecek serbest zaman faaliyetlerinin ana unsurları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

- Serbest zaman faaliyetleri, programın ilk faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin çocukları diğer faaliyetlere ve güne hazırlama niteliği vardır. Ancak her güne serbest zaman etkinliği ile başlama zorunluluğu yoktur.
- Öğretmen isterse çocukların dikkatini çekmek veya o gün ki aktivitelere çocuğu hazırlamak adına serbest zaman faaliyetleri yerine farklı bir faaliyetle de güne başlayabilir.
- Öğretmen, serbest zaman faaliyetlerinde çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgi alanlarına dönük çok sayıda alternatifi ayı anda sunmalıdır. Bu faaliyetlerdeki serbestlik çocukların aktivite seçmedeki özgürlükleridir. Bu faaliyetlere ayrılan süre dahilinde tek başlarına ya da grup olarak istedikleri faaliyeti gerçekleştirebilirler.
- Planda belirlenen hedefler doğrultusunda gereken araç-gereç öğretmen tarafından hazırlanır. Fakat çocuklar arzu ettikleri şekilde araç gereci seçmede özgürdürler. İyi planlanmış bir serbest zaman faaliyeti çocukların hedeflenen kazanımlara erişmelerinde çok sayıda fayda sağlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 4).

Türkiye’de ilkokul düzeyinde de öğrencilerin okul şartlarında serbest zamanlarını verimli olarak değerlendirmeleri adına serbest zaman etkinlik dersi müfredata dahil edilmiştir. Tercih edilebilecek faaliyetler ilgili bildiri açıklamaları ile aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir (Şen ve Sarıkaya, 2015: 218-219);

Serbest faaliyetler saatinde, okul ve çevre koşulları ile öğrencilerin kişisel nitelikleri ve gereksinimleri bağlamında;

- Sosyal, kültürel ve eğitici etkinlikler olarak; folklor, müsamere, konser, müzik, monolog, diyalog, grup tartışmaları, kitap okuma, dinleme, güzel konuşma-yazma, sergi düzenleme, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma, cevap verme, duygu ve düşüncelerini ifade etme, gezi-gözlem, inceleme, bilmece, bulmaca, oyun, film izleme, bahçe etkinlikleri, bitki ve hayvan yetiştirme ile tarım dersleri ve buna benzer etkinlikler uygulanır.
- Seçmeli sanat ve spor faaliyetleri, bilişim teknolojileri, satranç ve tarım derslerinin programlarından öğrenci seviyesi de dikkate alınarak faydalanılabilir.
- 1–3. sınıflarda Talim ve Terbiye Kurulunun 30.03.2000 tarihli ve 32 sayılı Kararıyla kabul edilen yabancı dil öğretim faaliyetleri ile 4 ve 5. sınıflarda seçmeli yabancı dil dersi öğretim programlarından yararlanılabilir (Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi, 2010).

1.2.5.1. Eğitim Sistemi İçerisinde Serbest Zamanı Değerlendirmenin Önemi

Okul öncesi dönemde de önemli bir konu olan serbest zamanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi öğrencilere pek çok yarar sağlamaktadır. Eğitim kurumlarında serbest zaman faaliyetlerine katılım göstermenin öğrencilere sağladığı faydalar aşağıdaki şekildedir;

- Okul öncesi eğitim kurumlarında serbest zaman faaliyetleri öğrencilerin çevrelerine karşı duyarlı olmalarına,
- Hayal dünyalarını geliştirebilmelerine,
- Yaratıcılıklarını sergileyebilmelerine,
- Yeni koşullara daha rahat uyum sağlayabilmelerine,
- Zevk aldıkları veya almadıkları durumları görebilmelerine,
- Kendilerini ifade edebilmeyi öğrenmelerine,

- Esnek bir kişilik geliştirmelerine,
- Bağımsızlıklarını geliştirerek, kendilerine olan güvenlerini ortaya koymalarına yardımcı olmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 9).

1.2.5.2. Okullarda Serbest Zaman Değerlendirilmesini Gerektiren Nedenler

Günümüz eğitim koşullarında öğrencilerin tamamen sınavlara dönük yetiştirildiğinin göstergesi olarak, kırtasiyelerde 1. sınıf seviyesine yönelik test kitaplarının dahi yer alması ile gösterilebilir. Bu bağlamda okul içerisinde yoğun eğitim-öğretim Şartlarında bulunan öğrencilerin, evde de aynı koşulları yaşıyor olmaları olasıdır. Bu sorunu çözmeye dönük olarak öğrencilerde ortaya çıkan ders ya da sınavlara dönük stres ve kaygı gibi negatif duyguları minimuma indirebilmek, öğrencilerin özgür bir şekilde, gerçeğleştirirken keyif aldıkları faaliyetlerin uygulanmasını sağlamak adına Serbest Zaman Faaliyetleri dersi 2010 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi'nde yer almıştır. Bununla birlikte bu dersin eğitimini almak öğrencilerin hakkıdır. Bu hak, Çocuk Hakları Sözleşmesi kapsamında řu şekilde yer almıştır: Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne katılan devletler çocuğun dinlenme, boş zamanlarını değerlendirme, oynama ve yaşına uygun aktivitelerde yer alma, kültürel ve sanatsal hayata özgürce katılım sağlama olanağı tanırlar (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 31-2 madde). Günümüzde kullanılan eğitim sistemi temel anlamda yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulmuştur. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarına göre okul hayatın kendisidir. Bu görüş ele alındığında serbest zaman faaliyetlerinin okullarda yer alması kaçınılmaz bir durum olmuştur (Şen ve Sarıkaya, 2015: 218).

Yukarıda belirtilen hak ve ödevleri gerçeğleştirmek için, Serbest Zaman Etkinlikleri (SZE) dersi haftalık ders programlarında yer almış; fakat derse ilişkin herhangi bir iğerik, müfredat, yıllık plan ya da yönetmelik yayınlanmamıştır. İğerici ve katkısı son derece önemli olan bu dersi planlama ve uygulama, öğretmenlere bırakılmıştır.

Serbest Zaman Etkinlikleri dersinde gerçekleştirilecek aktiviteler titizlikle seçilmelidir. Bu etkinliklerin tercih edilmesinde öğrencilerin istek ve hazırbulunuşlukları göz önünde bulundurulmalıdır. Farklı aktivitelere yer verilmelidir ve bütün öğrenciler faaliyetlerde yer almalıdır (Şen ve Sarıkaya, 2015: 218).

1.3. Rekreasyon Kavramı ve Özellikleri

Rekreasyon kökeni Fransızca'ya dayanan bir sözcük olup “yenilenme ya da tazelenme” anlamına gelen “recreation” sözcüğünden türetilmiştir (Kozak ve diğerleri, 2012: 73). Latince de ise rekreasyon kavramı izin vermek anlamına karşılık gelen “licer” kelimesi ile özdeşleşmiştir. Rekreasyon faaliyetleri açık ve kapalı alanlarda yapılan, bireylerin kendi arzuları ile katıldıkları ve haz duydukları etkinliklerden meydana gelir. Rekreasyon faaliyetleri çeşitli unsurlardan etkilenen ve pek çok bilim dalını ilgilendiren multidisipliner bir alandır (Cordes, 2013: 3-7).Yapılan araştırmalarda bilinen tüm tarihin her döneminde çeşitli şekillerde gerçekleşen rekreasyon etkinlikleri olduğu görülmektedir. Geçmiş çağlardan bugüne dek uzanan bu rekreasyon etkinlikleri geçen süre zarfında çeşitlenerek artmıştır. Planlı ya da plansız olarak her yaş ve cinsiyetteki bireyin katılımına olanak sağlayan rekreasyon faaliyetlerinin en önemli özelliği, bireylerin boş zamanlarını özgür bir şekilde değerlendirmelerine imkan sağlamasıdır (Sevil, 2012: 3).

Bireyler çeşitli büyüklük ve farklı zamanlarda ortaya çıkan boş zamanlarını dinlenmek, sürekli yaşam alanlarından uzaklaşmak, gezip-görmek, beraber zaman geçirmek, farklı heyecanlar yaşamak, çeşitli yaşantılarını tatmak, sağlık alanında ve değişiklik dolayısıyla, kapalı ya da açık alanlarda, hareketli ya da dinlenmek için, şehir ya da kırsal alanlarda gerçekleştirilen etkinliklere katılmaktadırlar. Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında uyguladıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır. Bireylerin iş saatleri haricinde boş zamanlarında katıldıkları etkinliklerle ilgilidir.

Boş zaman faaliyetleri tanımında bireylerin günlük, hafta sonları, yıllık izinleri ve daha uzun tatilleri ile emeklilik hayatlarının ilerleyen dönemlerinde farklı alanlarda yaptıkları ve çeşitlilik gösteren etkinlikler söz konusudur. Etkinlikler, bireylerin çeşitli istek ve hedefleri yönünde önem kazanmaktadır. Bu özelliği, rekreasyonun tam olarak bir tanımının yapılmasını güç kılmaktadır. Ancak, geniş seçenekler ve farklı yaklaşımlarla rekreasyon ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır (Karaküçük, 2008: 58-59). Rekreasyon kavramına ilişkin olarak yapılan bazı tanımlar aşağıda sunulmuştur;

Veal (1992: 7-8) rekreasyonu “bireylerin zaruri iş yüklerinin ve fizyolojik gereksinimlerinin dışında kalan serbest zamanlarında tercih ettikleri sosyal ve kültürel etkinlikler bütünü” şeklinde ifade etmiştir.

Hazar (2003: 21) rekreasyon kavramını “Bireylerin belirli bir kısıtlamaya sahip olan yaşam süreleri zarfında, zorunlu davranış ve gereksinimleri haricinde kalan zaman dilimini, para kazanma amacı gütmeyen iyi şekilde değerlendirebilmek için gönüllü olarak katıldıkları tatmin sağlayıcı etkinliklerdir” şeklinde tanımlamıştır.

Güngörmüş (2007: 33) rekreasyonu “bireylerin boş zamanlarında gerçekleştirdikleri, belirli bir amaç doğrultusunda, bireysel doyum ve gönüllülük temeline dayalı, başka bireylere devredilemeyen, bireyi canlandıran ve mutluluk veren, aktif ve pasif şekilde yapılan her türlü fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel faaliyetler bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Albayrak (2012: 44) rekreasyonu “bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek adına içinde buldukları ortamlardan uzaklaşarak eğlenme, dinlenme, sosyalleşme, yeni bireylerle tanışma ve beden sağlığını geliştirme kaygısı taşıyarak katılım sağladıkları etkinlikler bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Lakot'a (2015: 27) göre rekreasyon; zorunlu çalışma etkinlikleri dışında, serbest zamanlarda bireyin onarılması ve geliştirilmesi, zamanını arzu ettiği gibi kullanmakta serbest olması, bireyin fiziksel gücünü onarmaya ve ruhsal durumunu zenginleştirmeye dönük etkinliklerdir. Bireyin isteyerek katılım sağladığı tüm etkinlikler zorunlu etkinliklerin aksine özgürce tercih edilen etkinliklerdir. Boş zaman kavramı ve anlamlarına çok eski medeniyetlerden bugüne dikkat çekilmiştir. Bireylerin ilgi alanları olan müzik, boyama ve hikaye gibi bireyden bireye aktarılabilen sanat dallarıdır. Sanat kelimesi, bireyler tarafından meydana getirilen "yapay şeyler" kavramı ile aynı kökenden oluşmaktadır. Sanata ilişkin faaliyetler ilk medeniyetlerin oldukça sık yöneldikleri rekreasyon etkinliklerini oluşturmaktadır (Russell, 2009: 4).

Yukarıda yer alan tanımlardan da anlaşılacağı gibi rekreasyonun sahip olduğu bazı özellikler bulunmaktadır. Literatürde rekreasyon etkinliklerinin temel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Tekin, 2009: 55-56; Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 19-38);

- Rekreasyon etkinliklerinin seçimi gönüllülük temeline dayalıdır.
- Özgür olma duygusu verir.
- Tembelliğin aksi bir etkinliktir.
- Rekreasyon faaliyetleri boş zamanlarda yapılır.
- Rekreasyon zevk ve mutluluk verir.
- Rekreasyon doyum sağlar ve aktivitenin içindedir.
- Rekreasyon monoton hayatın değişmesini sağlar.
- Rekreasyonun anlamı bireyin etkinliğe ilişkin tavır ve davranışlarına göre değişir.
- Rekreatif faaliyetler bireysel ve toplumsal fayda sağlamalı, yapıcı ve sosyal bakımdan uygun olmalıdır.
- Rekreasyon bireyseldir başkası adına yapılmaz.
- Aktivite zihinsel, fiziksel, duygusal veya her üçünün karışımı olabilir.

- Rekreasyonun ödülü yani ortaya çıkacak tatmin, doğrudan etkinliğin gerçekleşmesi ile kendiliğinden ortaya çıkar.
- Rekreasyon, ruhun ve bedenin yenilenmesi anlamı taşır.
- Rekreasyon, bireyin yenilenmesini sağlayarak bireysel, zihinsel ve duygusal dengenin korunmasını sağlayan bir faz değişimini ifade eder (Aktaran: Ayyıldız, 2015: 13).

1.3.1. Rekreasyon İhtiyacı

Rekreasyon, yararları ile birey deneyimlerinin özel bir alanını kapsamaktadır. Tercih etme, meydana getirme, doyuma ulaşma ve eğlenme özgürlüğünü kapsamına alarak keyif ve mutluluğu arttırmaktadır. Rekreasyon zihinsel, sosyal, artistik ve ruhsal bir doğa bünyesinde çoğunlukla fiziksel açıdan gerçekleştirilen etkinlikler ile ifadeleri çok amaçlı anlamlarını içeren bir olgudur. Eğitim, çalışma ve sağlık hakkı gibi rekreasyon da temel bir birey hakkıdır (Sivan ve Ruskin, 2000: 1). Bunun yanında insanların rekreasyon gereksinimleri ve rekreasyon etkinliklerine katılım nedenleri birbirinden farklıdır. İnsanların rekreasyona ihtiyaç duyma nedenlerinden bazıları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Fiziksel sağlığın geliştirilmesi: Teknolojik alanda gerçekleşen gelişmelerin bireyin yaşamına sağladığı kolaylıklar, ulaşım olanaklarının gelişmesi gibi unsurlar bireyin hareketlilik seviyesini olumsuz şekilde etkilemektedir. Bireylerin hareketsiz kalmaları dolayısıyla az enerji harcamaları bazı sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Bu problemlerin başında hareketsiz yaşam biçiminden dolayı ortaya çıkan obezite, kalp ve damar hastalıkları, diyabet, solunum ve sindirim sistemi problemleri gelmektedir. Rekreasyon etkinliklerine katılarak vücut hareketliliğinin artırılması ile söz konusu sağlık problemlerinin oluşumu minimuma indirilir (Karaküçük, 2008: 95).Yapılan araştırmalarda özellikle açık alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetlerinin sağlık gelişimine katkısı ortaya çıkmıştır (White ve Bustam, 2010: 3). Dolayısıyla her yaş grubundan bireyin fiziksel etkinlik

ve spora yönelik rekreasyon faaliyetlerine eğilimleri gelecek kuşakların daha sağlıklı bireyler olmasına katkı sağlayacağı belirtilmektedir (Reeder ve Brown, 2005: 18; Atay ve Hekim, 2013: 120).

Psikolojik sağlığın geliştirilmesi: Bireylerin iş, okul ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları birçok problemleri vardır. Bu problemler özellikle bireylerin alışlagelmiş bir yaşam şekline doğmaktadır. Bireyler yaşam koşullarının kendilerine sunmuş olduğu stres yaratan durumlardan kimi zaman uzaklaşmak ve moral bulmak isterler. Bu durumda rekreatif faaliyetlere katılım son derece önemlidir. Zira rekreatif faaliyetlere katılım ile yaşam biçiminden kaynaklanan tekdüzelik ve sorunlar kolayca ortadan kalkabilmektedir. Bunun yanı sıra bireyler rekreatif etkinlikleri diledikleri gibi seçebilirler. Bu durum bireylerde özgürlük duygusunun gelişimine katkı da bulunur (Karaküçük, 2008: 95-96). Bu noktada rekreasyon faaliyetlerinin bireylerde beden sağlığını geliştirmenin yanı sıra ruhsal açıdan arınmanın sağlanmasında da son derece ciddi bir etkiye sahip olduğu dikkati çekmektedir (Müderrisoğlu ve Uzun, 2004: 108).

Rekreasyon etkinliklerinde asıl hedeflerin başında bireyleri mutlu etmek gelmektedir. Her birey mutlu olmak istediği gibi mutluluğa ulaşmak adına emek harcar. İyi değerlendirilmiş olan rekreasyon etkinliklerinin bireyi mutlu etmesinin yanı sıra iyi değerlendirilemeyen boş zamanlar bireyi mutsuzluğa itmektedir (Karaküçük, 2008: 100).

Sosyal gelişimin desteklenmesi: Rekreasyon faaliyetleri çoğunlukla grup halinde yapılır, bu durum bireylerin sosyalleşmelerine de katkı da bulunur. Rekreasyon faaliyetlerine katılım ile beraber yeni arkadaşlıklar kurma, grup içinde yer edinme, grup içerisinde yerini kavrama gibi özellikleri de gelişmektedir. Gruplarla yapılan rekreasyon etkinliklerinde bireyler ortak uğraş ve zevklere sahip kişilerle birlikte faaliyetlere katılırlar. Bunun yanı sıra aynı spor dalına ilgi gösteren bireylerde

özellikle sportif rekreasyon etkinliklerine yönelirler. Serbest zamanlarını değerlendirmek adına ortak zevkleri bulunan bireylerin bir araya gelmeleri insanların yalnızlık duygularının azalmasına ve hoşgörü duygularının da gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Karaküçük, 2008: 96-97).

Bireylerin sosyal algı ve sosyalleşme seviyeleri sosyal faaliyetlere katılım ile artış göstermektedir. Söz konusu sosyal faaliyetlerin kapsamında rekreasyon etkinlikleri önemli bir paya sahiptir. Rekreasyon etkinliklerine katılım ile beraber bireylerin sosyal yaşam içinde aktif rol alma özellikleri de gelişim göstermektedir. Bunun yanı sıra rekreasyon etkinlikleri ile kendine güven, kendini geliştirme ve öz saygı gibi bireysel özellikleri de gelişmektedir. Bu bakımdan rekreatif etkinlikler toplumsal bütünleşmenin sağlanması açısından önemli katkıda bulunmaktadır (Atalay ve diğerleri, 2013: 18).

Kişisel beceri ve yeteneklerin gelişmesine katkıda bulunur: Rekreasyon faaliyetleri her yaş aralığından bireyin yaratıcı yanlarını ortaya çıkarabilecek niteliğe sahiptir. Bireyler çoğu zaman kendi yaratıcı yönlerinin ve güçlerinin bilincinde değillerdir. Yaratıcı özellikler çoğu zaman denemelerle ortaya çıkar. Bireyler rekreatif alanlarda, başarılı olup olmadıklarına bakmaksızın çeşitli dallarda denemeler yaparlar. Yaratıcı fikirlerini geliştirme şansı yakalayan bireyler söz konusu bu niteliklerini rekreasyon faaliyetlerinde daha iyi ortaya koyarlar. Bunun yanı sıra özellikle ağır işlerle uğraşan bireylerin psikolojik durumlarına uygun olarak rekreatif faaliyetlere katılmaları, güçlerini ve iş verimliliğini yükseltmelerine katkı sağlar (Karaküçük, 2008: 98-99).

Ekonomik gelişimi destekler: Rekreasyon etkinlikleri ekonomik boyutlara sahip faaliyetlerden meydana gelmektedir (Kiper, 2009: 191). Çağımızda mesleki gelişim önemli bir yer edinmiştir. Birey boş vakitlerinde mesleki gelişim etkinliklerine katılım göstermek amacıyla üretici bir rekreasyon etkinliğini hayata geçirmiş olur. Kırsal kesimde açılmış olan halıcılık kursları, el sanatları kursları, ceza evlerindeki

bulunan mahkumlara yaptırılan kunduracılık, tamircilik ve marangozluk gibi etkinlikler daha sonra bireylerin gelir elde edebilecekleri meslekleri olmaktadır (Karaküçük, 2008: 90). Bunun yanı sıra rekreasyon etkinlikleri kırsal topluluklar için potansiyel avantajlara sahiptir. Özellikle de turistik anlamda gerçekleştirilen faaliyetler yerel istihdam olanaklarında artış sağlayan ve kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesine olanak sağlayan ögelerdir. Yerel kesimlerin sosyo-ekonomik bakımdan gelişim göstermelerinin yanında, serbest zaman ve turizm faaliyetleri kesimin sosyo-kültürel gelişimine de destek sağlamaktadır (Kadanalı ve Yazgan, 2012: 97).

Toplumsal dayanışma ve bütünlüğün gelişmesine katkıda bulunur: Aynı konu hakkında gerçekleştirilmiş olan rekreasyon faaliyetlerine birden fazla birey katılım göstermektedir. Bireylerin dil, din, ırk gibi nitelikleri nedeniyle farklı anlaşmazlıklar yaşamaları, sosyal anlamda devamlı bir çatışma hali olmasına sebep olmaktadır. Bahsi geçen çatışmaların azaltılması için rekreasyon faaliyetlerine katılım son derece değerlidir. Zira rekreatif faaliyetlerde bireylerin ilişkilerindeki toplumsal, eğitim ve ekonomik anlamda oluşan farklılıklar ortadan kaybolur. Farklı düzeylerde bulunan kişiler sahip oldukları ortak zevkleri yönünde rekreasyon faaliyetlerinde bir araya gelir. Böylelikle rekreasyon faaliyetleri farklı düzeydeki bireyin kolaylıkla dost edinebilecekleri faaliyetlerdir (Karaküçük, 2008: 100).Rekreasyon faaliyetleri içinde bulunan spor, toplumların temelinde manevi anlamda pozitif etkiler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra ticaret, sanayi, ve turizm bakımından da önemli bir yeri olan spor faaliyetleri toplumun farklı düzeylerindeki pozitif gelişmelere destek sağlamaktadır. Özellikle toplumların edinmiş oldukları kültür ve miraslarını başka toplumlara veya milletlere tanıtmalarının olağan ve pratik yöntemlerinden biridir. Spor faaliyetleri aracılığıyla ülkeler kendi örf, adet, gelenek ve görenekleri gibi kendilerini ayakta tutan diğer bütün değer yargılarının açıklamasını yapabilirler (Ramazanoğlu ve diğerleri, 2005: 156).

Toplumun daha demokratik bir yapıya kavuşmasına katkı sağlar: Rekreasyon faaliyetleri bireylerin sosyal kurallara uyum sağlamalarına ve bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine destek verir. Zira bireylerin rekreatif faaliyetlerle birlikte kazanım sağlayacakları bir takım kurallar, onların bu kurallara göre hayatlarını devam ettirmelerine, kurallara uyum konusunda güçlükle yaşamamalarına ve diğerlerinin haklarına saygı ve anlayış göstermelerine katkı sağlar. Böylelikle daha medeni bir toplumsal temel oluşturulmuş olur (Karaküçük, 2008: 101).

1.3.2. Rekreasyon Etkinliklerinin Sınıflandırılması

Rekreasyon kavramının kapsamı ile anlamı kültürden kültüre ve bireyden bireye çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılığın ortaya çıkmasının esas nedenlerinin başında toplumsal, çevresel, kültürel ve ekonomik unsurlar gelmektedir (Güngörmüş, 2007: 39). Rekreasyon kapsamına değerlendirilen iki tema vardır, ilki etkinlik odaklı, ikincisi ise deneyim merkezli rekreasyon faaliyetleridir. Aktivite merkezli rekreasyon spor, oyunlar ve diğer serbest zaman faaliyetleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan rekreasyon üretim odaklıdır, imkanlar ve programlarla ilgilidir. Etkinlikler, toplumda bir yapı, bir iskelet ve sosyal bir kurum olarak rekreasyona endekslidir (Torkildsen, 1999: 55). Buna karşın rekreasyon faaliyetlerinin çok yönlü ve geniş kapsamlı bir içeriğe sahip olması kesin bir sınıflandırma yapılmasını güçleştirmektedir (Kuş ve diğerleri, 2011: 63). Rekreasyon çeşitlerine ilişkin temel sınıflandırmalar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Etkinliklere katılım biçimlerine göre rekreasyon etkinlikleri: Etkinliklere katılım biçimlerine göre rekreasyon etkinlikleri etken ve edilgen rekreasyon şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Etken rekreasyon aktiviteleri bireylerin aktif şekilde buldukları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Bunların başında bireysel veya takım halinde spor karşılaşmalarına katılım gelmektedir. Edilgen rekreasyon ise bireylerin doğrudan içinde rol almadığı fakat seyirci ya da izleyici olarak katıldıkları faaliyetlerdir. Bu rekreasyon faaliyetlerinin başında sanatsal ya da spora dönük bir etkinliği izleme yer almaktadır (Hazar, 1999: 30).

Mekânsal açıdan rekreasyon çeşitleri: Mekânsal açıdan rekreasyon çeşitleri açık ve kapalı alan rekreasyon etkinlikleri şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Açık alan rekreasyon etkinlikleri açık alanlarda gerçekleştirilir. Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin başında her türlü sportif aktivite ve oyunlar, açık alanda gerçekleştirilen sanatsal faaliyetler, izcilik, kampçılık, doğa incelemesi ve doğayı koruma faaliyetleri gibi faaliyetler yer almaktadır (Hazar, 1999: 29). Bireylerin açık hava rekreasyon faaliyetlerine katılım amaçlarının başında şehir stresinden uzaklaşma, temiz hava alma, doğal güzelliklere yakın olma, manzara seyretme, arkadaşları ile vakit geçirme ve egzersiz yapma gibi amaçlar gelmektedir (Bell, 2008: 1). Kapalı alan rekreasyon faaliyetleri ise toplumun kullanımına ayrılmış kapalı yerlerde gerçekleştirilen serbest zaman etkinliklerinden meydana gelmektedir. Kapalı alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetlerinin başında sergi, defile gibi faaliyetlere katılım sağlama, kongre, kutlama ve toplantılara katılma ve kapalı alanlardaki sağlıklı yaşam faaliyetlerine katılım gösterme yer almaktadır (Hazar, 1999: 29). Kapalı alan rekreasyon etkinliklerinin başında sportif aktiviteler gelmektedir. Dünyada sporun yayılmasına paralel olarak spor tesislerinin de sayısı artmıştır. Bu nedenle karşılaşmaların dışında kalan zamanlarda spor tesisleri rekreatif amaçlar için yoğun şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Ceyhun, 2008: 325).

Katılımcı sayılarına göre rekreasyon etkinlikleri: Katılımcı sayısına göre gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleri bireysel ve grupla yapılan rekreasyon faaliyetlerinden meydana gelir. Evde bir başına müzik dinleme, kitap okuma ya da televizyon izleme bireysel rekreasyon faaliyetlerinin başında gelir. Grupla yapılan rekreasyon etkinliklerinde ise bireyler belirli bir arkadaş çevresi ya da grupla birlikte rekreasyon faaliyetlerine katılırlar. Bunların başında ise kutlama yemeğine katılma, grupla beraber sinemaya gitme gibi faaliyetler gelmektedir (Hazar, 2003: 24).

Yerel sınıflandırmaya göre rekreasyon etkinlikleri: Yerel sınıflandırmaya göre gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetleri kırsal ve kentsel rekreasyon olarak iki grupta ele alınmaktadır. Sinema, tiyatro ya da eğlence merkezlerine gidilmesi kentsel rekreasyon faaliyetleri kapsamında ele alınırken, piknik yapma, dağcılık ya da balık tutma gibi etkinlikler kırsal rekreasyon kapsamında değerlendirilir (Sevil, 2012:16). Hazar'a (1999: 30) göre yerel sınıflandırmaya göre rekreasyon etkinlikleri ulusal ve uluslararası rekreasyon etkinlikleri şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Ulusal rekreasyonda ülke içerisindeki kişi ya da kurumların katılım sağladığı etkinlikler söz konusudur. Uluslararası rekreasyon etkinlikleri ise yurt dışında katılımın yoğun olduğu ya da bireyin kendi ülkesi dışında bir faaliyete katılması ile gerçekleşen rekreasyon faaliyetleridir. Bunların başında uluslararası festivaller yer almaktadır.

Fonksiyonel açıdan rekreasyon etkinlikleri: Fonksiyonel bakımdan rekreasyon faaliyetleri yedi ayrı grupta ele alınmaktadır. Söz konusu rekreasyon çeşitleri aşağıdaki gibidir;

Ticari rekreasyon: Ticari kaygı taşıyan organizatörlerin meydana getirdikleri ve bireylerin ücret karşılığı katıldıkları boş zaman faaliyetleridir. Ücret karşılığı kongre, sempozyum ya da konsere gitmek bu etkinliklere örnek teşkil edebilir.

Estetik rekreasyon: Ünlü sanat faaliyetlerinin takip edilmesi, ünlü müzik eserlerinin dinlenmesi gibi aktiviteler estetik rekreasyon etkinlikleri kapsamındadır. Bu rekreasyon faaliyetlerine genellikle yüksek gelir, eğitim ve kültür seviyesindeki bireyler katılırlar.

Sağlık rekreasyonu: Sağlığı korumak ya da tedavi etmek adına hizmetlerin bulunduğu rekreasyon etkinlikleridir (kaplıcalar gitme, masaj etkinlikleri vb.).

Fiziksel rekreasyon: Fiziksel rekreasyon faaliyetleri açık ya da kapalı mekanlarda her çeşit sportif ya da fiziksel aktiviteden meydana gelir.

Sanatsal rekreasyon: Sanatsal rekreasyon etkinlikleri bireylerin sanatsal yetilerini geliştiren ya da arttıran faaliyetlerdir. Dizayn, seramik işleri, kuyumculuk, metal işleri, boyama, plastik işleri vb. bu gruba girmektedir.

Kültürel rekreasyon: Faaliyete katılan bireylerin bilgi ve yeteneklerini arttırmaya dönük etkinliklerin olduğu rekreasyon faaliyetleridir. Kültürel rekreasyon etkinliklerinin başında, kurum ve kuruluşların düzenledikleri kurslar, gününbirlik turistik geziler, sergi, panayır, kutlama ve şenlik gibi etkinlikler yer almaktadır.

Turistik rekreasyon: Bireylerin boş zamanlarını turistik gezi ve etkinlikler ile geçirdikleri rekreasyon çeşididir (Hazar, 2003: 25).

1.4. Gençlik ve Rekreasyon

Gençlik sürecinde zihinsel problemlerin oluşmaması ve var olan problemlerin ortadan kaldırılması amacıyla rekreasyon etkinlikleri oldukça önem arz eder. Gerçekleştirilen çalışmalarda da rekreasyon faaliyetlerine ve her şeyden önce bedensel faaliyet içeren etkinliklere katılımın gençlerin sosyal ve psikolojik nitelikler ile tutumlarını kontrol etme özelliklerinin gelişim göstermesine katkı da bulunduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra rekreasyon faaliyetlerine katılım gösteren gençlerde depresyon seviyesinin azaldığı görülmüştür (Nelson ve Gordon-Larsen, 2006: 1281; Hagger ve diğerleri, 2001: 711).

Gençlerin rekreasyon etkinliklerine katılma konusunda farklı beklenti ve amaçları bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda gençlerin bu etkinliklere eğlenmek, rahatlamak, psikolojik gerilimi aza indirmek, sağlık kazanmak, arkadaş çevresiyle beraber olmak, yeni arkadaşlıklar kurmak ve yalnızlıklarını ortadan kaldırmak gibi sebeplerle katılım gösterdikleri belirlenmiştir (Tekin, 2007: 111; Mansuroğlu, 2002: 59).

1.5. Gençlik Kavramı

İnsan yaşamı çeşitli dönemlerden oluşur. Bu dönemler, bebeklik, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılıktan meydana gelir. Gençlik dönemi (adolocence), hem kişi bakımında hem de var olan toplum bakımından çok değerlidir (Kocadaş, 2004: 2). Tanımsal bakımdan gençlik olgusuna göz attığımızda, toplumsal, biyolojik ve psikolojik bir süreç olan gençliği tek bir kalıba sokacak tanımlamaların çok da olanaklı olmadığı fark edilmektedir. Genellikle sadece belirli bir yaş grubuna bağlı olmaktan ibaret olduğu öngörülen gençlik terimi, düşünüldüğünün aksine oldukça güç tanımlanabilen bir toplumsal gerçekliktir (Avcı, 2007: 99).

Gençlik bir gelişim ve arayış sürecidir. Bu süreç, gencin benliğini, kişiliğini ve kimliğini bulmak için giriştiği arayışlar nedeniyle buhranlı geçer. Genç kendisini keşfetmenin, yenilenmenin sancılarını da yaşayabilir. Ailesine ve etrafına karşı tutarlı olmayan tavırlar içinde de olabilir. Eve istediği şekilde gelip giden, hiçbir şeyden hoşnut kalmayan, en ılımlı ikazlara sert tepkiler veren genç, genelde ailesi ve sosyal çevresi tarafından sorunlu birey olarak görülür (Kocadaş, 2004: 2).

Gençlik, bireyin yaşamının çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan bölümüdür. Bu dönem, geçmişten bu yana insan hayatının en dikkat çekici dönemi olmuştur. Başlangıç ve bitişi bireyden bireye değişiklik gösteren bu dönemde önemli fiziksel, ruhsal ve toplumsal olaylara uyum sağlamada farklılıklar gözlenir. Gençlik

döneminin en dikkat çekici yanı hızlı bir değişim ve büyüme olduğu konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır. Bu büyüme ve değişme, cinsiyetleri ve bunun da ötesinde bireyler arasında büyük farklılıklar gösterir. Gençlik dönemindeki değişikliklerin neticesinde genç, toplumun beklentisi doğrultusunda özellikler kazanır. Toplumsal alanda beklenen değişiklikler, kültürlere göre farklılık gösterse de fiziksel ve cinsel olgunlaşmayı sağlayan değişiklikler evrensel boyuttadır. Genç birey, hangi kültürde yaşıyor olursa olsun, bir noktadan sonra anne-babasından bağımsızlaşabilmeli, cinsel olgunluğa uyum göstermeli, yetişkinlerle ve yaşlıları ile düzgün iletişim sağlayabilmeli, bir iş ve meslek için kendini hazırlamaya başlamalı, hayat felsefesi belirlemeli ve hayatına yön gösteren bir takım değerlere sahip olmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 1).

1.5.1. Gençlik Döneminin Gelişim Özellikleri

Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve hayata hazırlık dönemidir (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005: 173). Kuramsal açıdan ele alındığı zaman gençlik dönemi 18-26 yaş dönemini kapsamaktadır. Gençlik çağı karşı cins ile arkadaşlıkların sevgi çerçevesinde ilerleme kaydettiği bir dönemdir. Kişinin yaşamında kariyer ve evlilik planları öncelikli olmaya başlamaktadır. Bu sürecin güvenli bir şekilde üstesinden gelen kişiler güvenli bir şekilde sevgi alma/verme gücü kazanmış olurlar. Uygun olmayan hallerde ise kişinin başkalarıyla dostluk kurması güçleşmekte, kişi iyi olmayan ve istenmeyen bir psikolojik kişiliğe bürünmektedir (Topses ve Serin, 2012: 39). Gençlik çağında kişinin kendi yaşlılarıyla yakınlık girişimleri pozitif çözümlenmediği vakitlerde kişi kendini yalıtılmaktadır. Buna paralel olarak da kişi kendini toplumdaki uzaklaştırmakta ve kişi boşluğa düşmektedir (Miller, 2008: 217). Gençlik çağının iyi bir performansla üstesinden gelen bireyler kimlik duygusu kazanabilmekte, başarıyla atlatamayanlarsa görev karmaşasına girmektedir. Bu dönem içinde arkadaş çevresine yönelen genç, arkadaşlarında da kendi vücudundaki değişimlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmaktadır (Alisinaoğlu, 2002: 62).

Gençlik döneminde birey karşı cinsle ilişkilerinde evlilik gerçekleştirme güdüsüne sahiptir. Bu süreçte bireyin evlilik planları kurmasının altında bağlanma duygusu yer almaktadır. Bu duygu kimi zaman açık bir şekilde ifade edilse de çoğu zaman gizli kalmaktadır (Bacanlı, 2002: 94).Gençlik çağlarındaki uç noktalardan biri de serbest, derinlikten uzak ve kolaylıkla yakınlık kurma şeklindeki davranışlardır. Bu tür ilişkiler bireyin arkadaş ya da komşuları ile olabileceği gibi toplumun herhangi bir kesiminden bireyle de gerçekleşmektedir. Söz konusu bu duruma literatürde seçimsizlik durumu da denilmektedir. Bu davranış türünün diğer ucunda dışlanma yer almaktadır. Dışlanma, bireyin kendisinin arkadaş çevresinden ya da toplumdan dışlanması ya da yalıtması anlamına karşılık gelir. Bu dönemde her iki uç noktanın haricinde kalan başarılı denge durumu aşk olarak ifade edilmektedir. Burada anlatılmak istenen aşk kavramı çiftler arasındaki farklılık ya da tezatlıkların bir kenara itilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Aşk dahilinde gerçekleşen yakınlaşmalar yalnızca evlenilecek kişi ile değil, bunun yanında komşu, arkadaş çevresi veya toplumun diğer kesimlerinden bireylerle de gerçekleşebilmektedir (Bacanlı, 2011: 132). Gençlik dönemlerinde her iki cinsiyetteki yaşlıları ile olgun ilişkiler kurabilmesi, cinsel rolünü gerçekleştirebilmesi, bedensel niteliklerini kabullenmesi, yetişkinlerden duygusal bağımsızlığı gerçekleştirebilmesi, ideal eş anlayışını geliştirmesi, sosyal sorumluluklar alması ve bir mesleğe hazırlanması gerekmektedir (Alisinaoğlu, 2002: 62).

12-22 yaş grubunda gelişim, cinsiyet, beslenme, coğrafi etkenler ve sosyo-ekonomik düzey gibi birden fazla unsurdan etkilenmektedir. Fiziksel, bilişsel, toplumsal ve duygusal gelişim konularında hızla değişimler sebebiyle bu dönem “fırtına ve stres” dönemi diye de tanımlanmaktadır. Gelişim dönemlerinin tamamında olduğu gibi, gençlik döneminde de kişisel farklılıklar önem arz etmektedir. Gençlik döneminin rahat geçirilebilmesi, bu dönemin problemleriyle başa çıkabilme birden fazla etkene bağlıdır. Bunların içinden önem teşkil eden gencin içinde bulunduğu ailedeki etkileşim ve ebeveynlerin gence olan yaklaşımıdır (Alisinaoğlu, 2002: 62).

Gençlik döneminde bireyin fiziksel ve psikolojik yapılarında bazı değişiklikler meydana gelmektedir. Gençler kendilerinde gerçekleşen değişikliklerin sebebini çözümlenmek ve bu değişiklikleri tanımak istemektedirler. Kendileri için ilgi duydukları gibi, dünya ve toplum için de büyük ilgi duymaktadırlar. Gencin duygusal evreninde bir takım çelişkiler ortaya çıkmaktadır. Yalnızlıktan memnun olan genç bir takıma katılmayı da istemektedir, yetişkinlerden ayrı kalmayı da, özgür olmayı isterken diğer bir yandan yetişkinlere gereksinim de duymaktadır, kaygı ve umutsuzluğa rağmen geleceğe heyecanla yönelmektedir. Kimlik kazanma yaşam süresince devam eden bir ilerleyiş olmakla birlikte bu süre içerisinde daha fazla değer kazanmaktadır ve genç sürekli bir kimlik kazanma uğraşı içine girmektedir. Bu süreçte “ben kimim” sorusuna cevap bulmakta ayrıca meslek tercihi, karşı cinse karşı duyulan ilgi gibi farklı sorunlarla karşılaşmaktadır (Alisinaoğlu, 2002: 62).

Gençlik çağında çocuk bedeni yetişkin bedenine dönüşürken, çocuk kişiliklerinin de yetişkin kişiliklere dönüşmesi beklenir. Fakat genç kimliğini kazanırken birden fazla görevi üstlenmesi ve birden fazla sorunu da çözmesi gerekmektedir. Bu kimlik sıkıntısı yaşanırken ebeveynlerin bazen “ Sen daha çocuksun, bu konu hakkında düşünceni sormadık”, bazen de “Kocaman insan oldun görevlerini yerine getir” tarzı çelişkiye düşürecek yaklaşımlar gencin kimliğini kazanmasını zorlaştırmaktadır. Bu sebeple ebeveynlerin sabırlı olmaları ve çocuklarına bir birey şeklinde davranış göstermeleri gerekmektedir (Alisinaoğlu, 2002: 63).

1.6. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Elçin (2016: 28) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinde ve sportif faaliyetlerinde aktif olmalarının sınav endişesine olumlu veya olumsuz etkilerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu araştırmaya Muğla ili Marmaris ilçesinde lise düzeyinde öğrenim gören (11 – 12 sınıf) 133 erkek 139 kadın toplam 272 öğrencinin katılımı ile

yapılmıştır. Araştırmada anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda kız ve erkek öğrencilerin serbest zaman ve sportif etkinlik katılımlarının nedenlerinin farklılık içerdiği, öğrencilerin serbest zaman ve sportif etkinlik günlerinin arttığı zamanlarda sınav kaygı düzeylerinde belirgin pozitif bir fark olduğu, bazı öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihlerinin kurs ve seminer olurken bazılarının ise buldukları şehrin imkanları dahilindeki eğlence kültür merkezleri olduğu test edilmiştir.

Yönet ve Diğerleri (2016: 368-375) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihlerinin saldırganlık-şiddet içerikli davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Konya Selçuklu ilçesinde mesleki ve Anadolu ortaöğretim düzeyinde hazırlık okuyan 200 öğrenci dahil edilmiştir. araştırmada tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda cinsiyetin saldırganlık seviyesi üzerinde farklılık oluşturmadığı, serbest zaman etkinliklerine katılım sağlayan öğrencilerde saldırganlık ile ilgili davranışlarında düşük bir oran gözlenmiştir. Serbest zaman etkinliklerine katılmayan öğrencilerin saldırganlık düzeyleri katılanlara oranla fazladır. Serbest zaman etkinliklerinde öğrencilerin sosyal ilişkileri ve karakteristik davranışları da şekillenmektedir. Serbest zaman etkinliklerinde öğrenci Sosyal çevrede nasıl davranması gerektiğini, olaylara karşı olan tepkileri dahil olmak üzere pozitif yaklaşım sergilediği belirlenmiştir. Anne ve babanın eğitim durumlarının öğrenci üzerinde etkili bir rol model olduğunu anne ve babanın öğrenciye serbest zaman etkinliklerinde rehberlik etmeleri gerektiği doğru yönlendirme sonunda öğrencinin serbest zaman etkinliklerine katılım sağladığında saldırganlık düzeyinin en aza indiği tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Diğerleri (2015: 49) tarafından yapılan araştırmada serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla sportif etkinliklerine katılan lise öğrencilerinin liderlik davranışı algılama biçimlerini bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören 186 erkek, 206

kadın toplamında 392 öğrenci dahil edilmiştir. Bu araştırmanın sonunda cinsiyetlerin öğrencilerin liderlik anlayışında farklılık ortaya koyduğu, ilgili oldukları spor branşı ile liderlik anlayışlarının anlamlı bir bağlantısal oluşturduğu test edilmiştir.

Tokgöz ve Diğerleri (2015: 24) tarafından yapılan araştırmada orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin cinsiyet farklılıklarına göre serbest zaman değerlendirmelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmaya Tarsus Ayhan Bozpinar Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 48 erkek ve 105 kadın toplamda 153 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada serbest zaman tercih anketi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin serbest zamanlarında tercih ettikleri aktivitelerin sosyal medyada aktif olma ,müzik dinleme, aile ve arkadaşları ile sohbet etme hobileri gelmektedir. Öğrencilerin serbest zaman tercihlerinde düşük düzeyde katılım gösterdiği faaliyetlerin başında akraba ziyareti, tiyatroya gitme, çarşı gezmeleri olduğu gözlenmiştir. Kadın öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihlerinin dergi okuma, video izleme ve televizyon izleme gibi aktivitelerin olduğu erkek öğrencilerin serbest zaman değerlendirmedeki tercihlerinin kadın öğrencilere oranla ilgililerinin farklılık gösterdiği ve öğrencilerin serbest zaman değerlendirmedeki başlıca tercihi dinlenme olduğu, öğrencilerin serbest zamanlarında cinsiyetlerinin gösterdiği gereksinim ve beğeniler doğrultusunda tercihlerinin şekillendiği tespit edilmiştir.

Morçin ve Erdoğan (2015: 115) tarafından yapılan araştırmada kırsal kesimlerdeki lise düzeyindeki öğrencilerin serbest zaman değerlendirme ile ilgili katılma veya katılmama nedenlerini etkileyen unsurların neler olduğunu belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırma Çıldır Lisesi'nde öğrenim gören 233 öğrenci ile yüz yüze anket görüşmesi yapılarak uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda Serbest zaman değerlendirmelerini aktif şekilde yürüten öğrencilerin olumsuz davranış ve suça meyilim oranlarının azaldığı, fiziksel özelliklerin ve ekonominin serbest zaman değerlendirme hususunda başlıca etkili unsurların olduğu öğrencinin faaliyetlere katılma isteklerini içsel nedenler ve alan eksikliğinin olduğu tespit edilmiştir.

Hekim ve Eraslan (2015: 453) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmaya Burdur ilindeki USO Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 198 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihleri müzik dinleme, aile ile zaman geçirme, televizyon izleme, müzik aleti çalma veya video izleme gibi faktörler olduğu bunun yanında serbest zaman değerlendirme ile ilgili hobilerin de etkili unsurlar olduğu öğrenciyi teşvik aşamasında isteklerinin ve sosyal ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği. Öğrencinin ilgisini çekmeyen etkenlerin öğrencide çok nadir aktif olarak gözetildiği bunların bazılarının gazete, kitap okuma, spor yapma ya da sosyal ve kültürel etkinliklere katılım gibi hususların olduğu tespit edilmiştir.

Sönmezoğlu ve Diğerleri (2014: 219) tarafından yapılan araştırmada Düzce, Ankara ve Bolu'daki gençlik merkezlerine üye olan bireylerin rekreatif değerlendirme ve doyum seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya bireyler kendi istekleri doğrultusunda dahil edilmişler, araştırmaya Bolu, Ankara ve Düzce gençlik merkezlerine üye olan 216 erkek ve 155 kadın ile birlikte toplam 371 birey oluşturmuştur. Araştırmanın sonunda serbest zaman memnuniyet düzeyinde cinsiyetin belirgin farklılıklar oluşturduğu, üyelerin memnuniyet düzeylerinin üyelik sürecinin uzunluğu ile anlamlı bir farklılık oluşturduğu katılımı etkilediği ve üyelik sürecinin serbest zaman faaliyetlerine katılma sıklığını da etkilediği test edilmiştir.

Uçar (2014: 64) Tarafından yapılan araştırmada çocuk esirgeme ve yetiştirme yurtlarında kalan ergenlik döneminde olan bireylerin fiziksel uygunluk ve fiziksel etkinlik seviyelerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 51 erkek ve 39 kız olmak üzere toplam 90 birey dahil edilmiştir. Bu araştırmanın sonunda çocuk esirgeme ve yetiştirme yurdunda barınan ergenlik dönemindeki bireylerin serbest zaman etkinliklerinde aktif oldukları özellikle erkeklerin fazla katılım gösterdiği

fakat ergenlik dönemindeki bu bireylerin bedensel uygunluk durumlarının yapılan aktivitelere yeterli olmadığı sakatlanma gibi riskleri taşıdıkları, bu yetersizliğin sağlıklarını olumsuz etkileyebileceği, bireylerin serbest zaman faaliyetlerini ve sıklığını arttırdığı takdirde bedensel yeterliliğe ulaşabileceği, bireylerin sporla ilgili aktivitelerdeki katılımı arttığı zaman sağlık durumlarının iyiye gideceğini test edilmiştir.

Gümüş ve Diğerleri (2014: 814) tarafından yapılan araştırmada serbest zaman bedensel aktivitelerde öğrenci katılımını azaltan faktörlerin neler olduğunu belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırmada Afyonkarahisar ilinde ortaöğretim düzeyindeki 783 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada anne eğitim düzeyinin serbest zaman değerlendirme hususunda öğrenciyi etkilediği öğrencinin serbest zaman şekillendirme konusunda anneyi rehber edindiği, baba eğitim düzeyinin serbest zaman değerlendirme ile ilgili aşamada öğrenciyi etkilemediği belirtilmiştir. Bu araştırmanın sonunda serbest zaman değerlendirme ile ilgili öğrenciyi cinsiyet, sosyo-kültürel çevre, anne eğitim seviyesi faktörü, anne çocuk ilişkisi, okul öğrenim başarısı, okul çeşidinin kısıtlayıcı ya da serbest zaman fiziksel etkinlikleri artırıcı olarak gözlemlendiği tespit edilmiştir.

Çelik (2014: 4) tarafından yapılan araştırmada Ankara Polis Koleji'nde öğrenim gören öğrencilerin serbest zamanlarındaki tavırlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara Polis Koleji öğrencileri (840 kişi) oluşturmuştur. Araştırmanın sonunda öğrencilerin serbest zaman değerlendirme konusunda tutum ve davranışlarını sınıf, haftalık boş zaman, yaş ve serbest zamanlardaki egzersizlerin tekrarı gibi durumların farklılık gösterdiği bunun yanında aile gelir düzeyinin, boş zaman süresinin serbest zamanlardaki orta şiddetli etkinliklerin devamını getirmede bir farklılığın olmadığı, öğrencilerin serbest zamanlarında etkinliklere katılmada istekli oldukları ve onlar için bu sıklığın yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Afyon ve Kayapınar (2014: 147) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Muğla il merkezinde bulunan liselerde öğrenim gören 300 öğrenci dahil edilmiş, araştırmanın veri toplama aşamasında araştırmacılar tarafından geliştirilen 30 soruluk anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %49'unun erkek, %51'inin ise kadın öğrencilerden meydana geldiği, öğrencilerin 17-18 yaş ortalamasına sahip oldukları, aile gelir düzeylerinin orta seviyede olduğu ve öğrencilerin genellikle iki kardeşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri incelendiği zaman, öğrencilerin serbest zamanlarını yeterli düzeyde değerlendiremedikleri, genellikle pasif rekreatif etkinliklere katıldıkları, bu kapsamda serbest zamanlarını genellikle evde dinlenerek ya da TV izleyerek değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin başında aile gelir düzeyinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akgül (2013: 5) Tarafından yapılan araştırmada çeşitli eğitim kurumlarında lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zamanlarında sportif faaliyetlere olan ilgilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 440 kadın ve 440 erkek olmak üzere toplam 880 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinde ilgili oldukları faaliyetlerin demografik özelliklerinin etkisinin fazla olmadığı, serbest zamanlarında öğrencilerin %39'nun spor , %16'sının oyun, %8'nin el sanatları, %15'nin müzik %3'nün dans, %11 doğal etkinlikler, % 5'inde dini ve kültürel olarak değerlendirdikleri test edilmiştir.

Sarı (2012: 74-76) tarafından yapılan araştırma lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin okullardaki serbest zaman etkinliklerine katılım düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Adana da 9, 10, 11 sınıflarında öğrenim gören üç farklı liseden 309 öğrenci dahil edilmiştir. araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılma isteklerini okulun faaliyet gösterdiği imkanlar ve materyallerin olduğu , öğrencinin

okul başarısı ve mensubu olduğu sınıf düzeyi ve öğrencilerin ders dışı etkinliklerle ilgili yeterli düzeyde rehberlik almadığı dolayısıyla bakış açılarının olumlu düzeyde şekillenmediği, anne ve baba eğitim durumları cinsiyet ve hobilerin öğrenciyi etkileyen faktörler olduğu test edilmiştir.

Ekici ve Diğerleri (2009: 430) tarafından yapılan araştırmada lise son sınıf öğrencileri ve lise yöneticilerinin serbest zaman faaliyetlerini nasıl değerlendirdiklerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Muğla şehrinin merkezinde bulunan lise düzeyindeki kurumlarda çalışan yöneticiler ve lise son sınıf öğrencileri bu çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya 437 lise son sınıf öğrenci ve lise düzeyinde yönetici olarak çalışan 114 çalışan toplamında 551 birey katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonunda bazı velilerin öğrencilerin başarısını etkileyeceğini düşündüğü için ders dışı etkinliğe izin vermediği öğrencide herhangi bir artışın söz konusu olmadığı ders dışı etkinliğe katılan öğrencilerin %26 ‘sının daha sağlıklı olduğu , %22’ sinin dinç olduğu başarısının ve ders dışı etkinliğe talebinin arttığının. Ders dışı etkinliği etkileyen faktörlerden birinin de materyal ve fiziki ortamın yetersizliği olduğunun ders dışı faaliyetlerin öğrenci üzerinde % 67 olumlu başarı sağladığı çalışmanın sonunda ulaşılmıştır.

Yetiş (2008: 193) tarafından yapılan araştırmada Ankara merkez de ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman değerlendirme tercihlerinin ne şekilde belirlendiğini belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya orta öğretim düzeyinde 740 kadın, 827 erkek ve toplamda 1567 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonunda öğrencilerin rekreatif faaliyetlerinde cinsiyetlerinin ve öğrenim gördükleri okulların sunduğu imkanlara göre farklılık gösterdiği kadın öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine katılımın düşük olduğu erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklere katılım yüksek olduğu ortaöğretim son sınıf olan veya hazırlık okuyan öğrencilerin daha çok derslere ve başarılarına yoğunlaştıkları için katılım sağlamada güçlük çektiği serbest zaman etkinliklerinin öğrenci üzerinde manevi rahatlama ve

başarı düzeyinin arttığı kişisel gelişim insanlarla kolay iletişim kurmada faydalı olduğu öğrencilere serbest zaman değerlendirmede okul öğretmenlerinin ve ailelerinin rehberlik etmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Büküşoğlu ve Bayturan (2005: 173) tarafından yapılan araştırmada rekreatif değerlendirmede genç bireylerin eğitsel, sosyal ve kişilik gelişimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Hacettepe Üniversitesi rekreatif kulübü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrenci topluluğu, Yenimahalle ve Çankaya Gençlik Merkezinde aktif olan 389 genç birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bazı bireylerde serbest zaman etkinliklerinin psikososyal gelişimleri ile ilgili olumlu farklılıklar gözlenmiştir. Serbest zaman etkinlikleri bireyler üzerinde girişken, özgüvenli ve daha az kaygılı olduklarını saptanmıştır.. Genç bireylerin bazılarının okuldaki başarılarının serbest zamanla alakası olmadığını düşünürken bazılarının gelişim ve sosyal davranışlarını etkilediği sorumluluk alma özgüveni ve duygusunun geliştiği, kendini tanıma ve ifade etmede zorlanmadığı, düşüncelerini aktarabildiği, Genç bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılmadan öncesi ve sonrası kişisel ve okul başarılarında anlamlı bir farklılık olduğu test edilmiştir.

Filiz ve Özçalıküşu (2001: 82) tarafından yapılan araştırmada Hatay ilindeki, Yayladağ, Reyhanlı ve Kırıkhan yatılı bölge ilköğretim okulların da öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman değerlendirme ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya 6.7.8. sınıflar da öğrenim gören 180 kadın, 360 erkek toplamında 540 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin aile öğrenim durumlarının serbest zaman etkinliğine katılımı etkilediği ailenin bilinçli olmaması öğrenciyi teşvik aşamasında olumsuz etkilediği bakış açısını negatif yönlendirdiği, öğrencilerin yatılı öğrenim görmelerinden dolayı serbest zaman etkinliklerini sadece okul yöneticileri ve öğretmenleri çerçevesinde katılım gösterdikleri bundan dolayı %51'nin spor, %75'nin okuma, %34'nün televizyon izleme, %30'nun müzik dinleme olarak

değerlendirdikleri. Öğrencilerin verimli sonuçlar aldığını fakat bütün öğrencilerde verimli sonuçlar ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir.

Gözaydın (2001: 3) tarafından yapılan araştırmada orta öğretim düzeyindeki öğrenci yönetici ve öğretmenlerinin ders dışı serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini belirtmek amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya 6 ilköğretim ve 6 lise son sınıf düzeyinden oluşan topla 12 kurum ve 1815 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda serbest zaman değerlendirme kriterlerini aile gelir düzeyi, sosyal çevre cinsiyet farklılıkları ve sosyal tesislerin yetersizliğinin şekillendirdiği, aile bireylerinin eğitim seviyesinin serbest zaman değerlendirme ile ilgili öğrencileri etkilediği tespit edilmiştir.

Aslan ve Karaküçük (1997: 53-68) tarafından yapılan araştırmada devlet yurtlarında barınan gençlerin rekreatif tercihlerinin belirlenmesi ve rekreatif tercihlerini etkileyen unsurların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya devlet yurtlarında barınan 18 yaş ve üzeri yaş ortalamasına sahip 650 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin büyük bir bölümünün yurtlarda barınmaya başladıktan sonra serbest zaman etkinliklerine katılım düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yurt içerisinde tercih ettikleri rekreatif etkinliklerin başında sırasıyla TV izleme, okuma salonu veya kütüphanede çalışma, masa tenisi oynama ve müzik dinleme etkinliklerinin geldiği belirlenmiştir. Öğrencilerin yurtlardaki rekreatif etkinlikleri tercih etmeme nedenlerinin başında sırasıyla isteğe uygun etkinliklerin olmaması, rekreatif etkinlik için yeterli araç-gereç ve malzeme bulunmaması, programların öğrencilere uymaması, etkinliklerin düzenlenmesi konusunda donanımlı yetkili bulunmaması, etkinliklerde görev alacak yeterli sayıda çalıştırıcı bulunmaması ve öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri konusunda yönlendirici görevliler bulunmaması gibi nedenlerin geldiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin yurtlarda gerekli imkanlar sağlandığı takdirde katılmayı istedikleri serbest zaman etkinliklerinin başında geziler, filmler ve konserlerin geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yurt dışında tercih ettikleri rekreatif etkinliklerin başında

sırasıyla sinemaya gitme, eğlence yerlerini ziyaret etme ve tiyatroya gitmenin geldiği tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin boş zaman süreleri ile rekreatif etkinliklere katılım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bölümünde, sırasıyla araştırmanın evrenine ve örneklemine, araştırma için veri toplama aracı geliştirilmesi sürecine; güvenirlik ve geçerlilik çalışmalarına, araştırma verilerinin nasıl toplandığı ve değerlendirildiğine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada, nicel desenli betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubu tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini Kırıkkale ilinde bulunan ortaöğretim okulları ve bu okullarda öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini, Kırıkkale ilinde bulunan Gazi Meslek Lisesi, Fen Lisesi, Kırıkkale Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi, İmam Hatip Kız Lisesi, Mehmet Akif Ersoy Lisesi, Cumhuriyet Lisesi ve Kız Meslek Lisesi; örneklemini ise bu

okullarda öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 743 kız, 358 erkek toplam 1101 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

2.3.1. Materyal

Araştırmada, ergenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bu formda 15 adet soruya yer verilmiştir. Bunlar; cinsiyet, aile gelir, yaşadığınız ev, sınıf, baba eğitim, anne eğitim, anne meslek, baba meslek, kendinize ait odanız var mı, akıllı telefonunuz var mı, bilgisayar ve tabletiniz var mı, ailenizin ayrıca bir evi var mı, ailenizin arabası var mı, harçlık durumunuz ve evinizde internetiniz var mı şeklindedir.

Öğrencilerin serbest zaman düzeylerinin farklı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ilk önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiştir. Verilerin normal dağılım göstermiş olduğu yapılan test sonucu ile belirlendikten sonra iki grup karşılaştırmasında t testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmasında ise Anova testi kullanılmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan yorumlarda anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) olarak belirlenmiştir.

Verilerin yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) analizleri yapılmıştır. Katılımcıların seçeneğe katılma düzeyinin aritmetik ortalaması 1.00-1.79 olduğunda “Hiçbir zaman”; 1.80-2.59 olduğunda “Nadiren”; 2.60-3.39 olduğunda “Bazen”;

3.40-4.19 olduğunda “Sık Sık” ve 4.20-5.00 olduğunda “Her zaman” olarak yorumlanması kabul edilmiştir.

2.3.2. Metot

Araştırmada belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için bir ölçme aracı hazırlanması kararlaştırılmıştır. Öncelikle, durum tespiti için araştırma öncesi Rekreasyon Anabilim Dalı ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı alanlarında uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlarla yüz yüze görüşmeler yapılmış sonrasında ilgili literatür ve ölçme araçları taranarak 50 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Alan uzmanları ile yapılan görüşmeler sonucunda havuzdan yararlanarak 40 maddelik bir “Ortaöğretim Öğrencileri Serbest Zaman Düzeyleri Anketi” taslağı oluşturulmuştur. Hazırlanan taslağın kapsam geçerliliği için, Rekreasyon Anabilim Dalı ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı alanlarında uzmanların görüşlerine tekrar başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan ifadeler amaca uygunluğuna göre değerlendirilerek 34 maddeye indirilmiştir. Ölçme aracı uygulanmadan önce, aracın anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi için alan uzmanlarına tekrar incelettirilmiş ve gelen görüşler doğrultusunda ön uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Ölçme aracının güvenilirlik çalışması için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ön uygulamada 300 lise öğrencisi random yolla seçilmiştir. Cronbach Alpha katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2009, 171) bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli olduğunu belirtmektedir.

Anket çalışması, araştırmacı tarafından bizzat okullarda öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmacı gerekli olan açıklamaları ve anketin ana amacını öğrencilere yüz yüze izah ederek araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlamayı hedeflemiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde yer almaktadır.

Araştırma grubunu tanımlayıcı istatistik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Grubunu Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler

DEĞİŞKENLER		F	%
Cinsiyet	Kız	743	67,5
	Erkek	358	32,5
Aile Gelir Durumu	Kötü	548	49,8
	İyi	553	50,2
Yaşadığınız Ev Kime Ait?	Aileme Ait	762	69,2
	Kira	339	30,8
Sınıf	9. Sınıf	372	33,8
	10. Sınıf	223	20,3
	11. Sınıf	269	24,4
	12. Sınıf	237	21,5
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	284	25,8
	Ortaokul	208	18,9
	Lise	401	36,4
	Üniversite	208	18,9
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	461	41,9
	Ortaokul	305	27,7
	Lise	250	22,7
	Üniversite	85	7,7
Anne Meslek	Çalışmıyor	934	84,8
	Çalışıyor	167	15,2
Baba Meslek	Memur	356	32,3
	İşçi	464	42,1
	Esnaf	281	25,5
Kendinize Ait Odanız Var mı?	Evet	876	79,6
	Hayır	225	20,4
Akıllı Telefonunuz Var mı?	Evet	903	82,0
	Hayır	198	18,0
Bilgisayar ve Tabletiniz Var mı?	Evet	877	79,7
	Hayır	224	20,3
Ailenizin Ayrıca Bir Evi Var mı?	Evet	426	38,7
	Hayır	675	61,3
Ailenizin Arabası Var mı?	Evet	728	66,1
	Hayır	373	33,9
Harçlık Durumunuz	Kötü	509	46,2
	İyi	592	53,8
Evinizde İnternetiniz Var mı?	Evet	746	67,8
	Hayır	355	32,2

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada yer alan öğrencilerin %67,5'i kız, %32,5'i erkektir. %33,8'inin 9. sınıf, %20,3'ünün 10. sınıf, %24,4'nün 11. sınıf ve %21,5'inin 12.sınıf öğrencisi olduğu görölmektedir. Öğrenciler aile gelir düzeylerini %50,2'si iyi, %49,8'i kötü olarak nitelendirmektedirler. %69,2'sinin yaşadığı ev ailesine ait iken, %30,8'inin yaşadığı evin kira olduğu saptanmıştır.

Baba Eğitim düzeyinin %25,8 İlkokul, %18,9 Ortaokul, %36,4 Lise, %18,9'nun Üniversite olduğu; Annelerin ise % 41,9'nun İlkokul, %27,7'sinin Ortaokul, %22,7'sinin Lise, %7,7'sinin Üniversite mezunu olduğu görölmektedir.

Annelerin büyük çoğunluğunun çalışmadığı (%84,8), babaların %32,3'ünün Memur, %42,1'inin İşçi, %25,5'inin Esnaf olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kendine ait odası (%79,6), akıllı telefonu (%82), bilgisayar ve tableti (% 79,7) bulunmaktadır.

Ailelerinin ayrıca bir evi bulunanların oranı %38,7; ailelerinin arabası olduğunu belirtenlerin oranı %66,1'dir.

Öğrencilerin çoğunluğu harçlık durumunu yeterli bulurken (%53,8), harçlık durumunu kötü olarak değerlendirenlerin oranı %46,2'dir.

Öğrenciler yüksek oranda evlerinde internet olduğunu (%67,8) bildirmektedirler. Ancak %32,2'lik bir oranda evde internet olmaması dikkat çekici bir durumdur. Bu durumun nedeni ekonomik nedenlerden kaynaklı olabileceği gibi, çocuklarının internette çok fazla zaman harcamalarının önüne geçme isteği de olabilir.

Öğrencilerin serbest zamanlarına yönelik görüşleri Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Serbest Zamana İlişkin Görüşleri

GÖRÜŞLER	f %	N / %’si	N / %’si	N / %’si	N / %’si	N / %’si	\bar{X}	S.S.	N
Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler	f	566	178	152	129	76	3,93	1,32	1101
	%	51,4	16,2	13,8	11,7	6,9			
En fazla Serbest zamanım tatillerde oluyor (Yarıyıl tatili, yaz tatili)	f	564	158	136	131	112	3,85	1,42	1101
	%	51,2	14,4	12,4	11,9	10,2			
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm	f	472	214	202	124	89	3,78	1,32	1101
	%	42,9	19,4	18,3	11,3	8,1			
Serbest zamanlarımda müzik dinlerim.	f	336	324	237	143	61	3,66	1,195	1101
	%	30,5	29,4	21,5	13,0	5,5			
Serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm	f	337	270	273	139	82	3,59	1,29	1101
	%	30,6	24,5	24,8	12,6	7,4			
En fazla Serbest zamanım hafta sonları oluyor	f	423	199	205	152	122	3,59	1,40	1101
	%	38,4	18,1	18,6	13,8	11,1			
Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm.	f	268	118	250	181	117	3,37	1,30	1101
	%	24,3	25,9	22,7	16,4	10,6			
Serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm	f	178	287	341	193	102	3,22	1,18	1101
	%	16,2	26,1	31,0	17,5	9,3			
Serbest zamanlarımda ders çalışırım.	f	116	240	395	227	123	3,00	1,14	1101
	%	10,5	21,8	35,9	20,6	11,2			
Serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm.	f	150	197	343	278	133	2,96	1,21	1101
	%	13,6	17,9	31,2	25,2	12,1			
Yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için Serbest zamanlarımda spor yapamıyorum.	f	262	123	194	187	335	2,81	1,55	1101
	%	23,8	11,2	17,6	17,0	30,4			
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım	f	193	167	228	216	297	2,77	1,44	1101
	%	17,5	15,2	20,7	19,6	27,0			
Yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için Serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum.	f	256	121	176	163	385	2,73	1,59	1101
	%	23,3	11,0	16,0	14,8	35,0			

Serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm	f	144	148	307	259	243	2,72	1,30	1101
	%	13,1	13,4	27,9	23,5	22,1			
Yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için Serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum.	f	263	116	165	159	398	2,72	1,60	1101
	%	23,9	10,5	15,0	14,4	36,1			
Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm	f	115	118	401	265	202	2,71	1,19	1101
	%	10,4	10,7	36,4	24,1	18,4			
Serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşıyorum	f	149	167	259	234	292	2,68	1,37	1101
	%	13,5	15,2	23,5	21,3	26,5			
Okul ve dersane derslerimden dolayı Serbest zamanım olmuyor	f	171	155	232	184	359	2,63	1,45	1101
	%	15,5	14,1	21,1	16,7	32,6			
Serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm	f	116	164	276	236	309	2,58	1,32	1101
	%	10,5	14,9	25,1	21,4	28,1			
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim.	f	249	90	159	148	455	2,57	1,61	1101
	%	22,6	8,2	14,4	13,4	41,3			
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz.	f	121	145	271	242	322	2,55	1,33	1101
	%	11,0	13,2	24,6	22,0	29,2			
Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor	f	145	120	252	205	379	2,50	1,40	1101
	%	13,2	10,9	22,9	18,6	34,4			
Serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığı için hiçbir şey yapamıyorum.	f	158	98	212	198	435	2,41	1,44	1101
	%	14,4	8,9	19,3	18,0	39,5			
Serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim	f	114	108	201	200	478	2,26	1,37	1101
	%	10,4	9,8	18,3	18,2	43,4			
Serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım	f	73	99	254	253	422	2,23	1,23	1101
	%	6,6	9,0	23,1	23,0	38,3			
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir.	f	79	92	256	230	444	2,21	1,25	1101
	%	7,2	8,4	23,3	20,9	40,3			
Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm	f	93	85	180	199	544	2,08	1,31	1101
	%	8,4	7,7	16,3	18,1	49,4			
Serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm.	f	49	70	225	298	459	2,05	1,13	1101
	%	4,5	6,4	20,4	27,1	41,7			
Serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm	f	89	86	164	182	580	2,02	1,31	1101
	%	8,1	7,8	14,9	16,5	52,7			

Serbest zamanlarımda resim yaparım.	f	70	85	177	173	596	1,96	1,26	1101
	%	6,4	7,7	16,1	15,7	54,1			
Serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm	f	74	80	143	151	653	1,88	1,27	1101
	%	6,7	7,3	13,0	13,7	59,3			
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	f	52	82	167	145	655	1,85	1,20	1101
	%	4,7	7,4	15,2	13,2	59,5			
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	f	70	64	123	96	748	1,74	1,24	1101
	%	6,4	5,8	11,2	8,7	67,9			
Serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım.	f	48	73	133	143	704	1,74	1,16	1101
	%	4,4	6,6	12,1	13,0	63,9			

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin “Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler, En fazla Serbest zamanım tatillerde oluyor, Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm, Serbest zamanlarımda müzik dinlerim, Serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm, En fazla Serbest zamanım hafta sonları oluyor” görüşlerine “sık sık” tercihinde buldukları belirlenmiştir.

“Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm, Serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm, Serbest zamanlarımda ders çalışırım, Serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm, Yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için serbest zamanlarımda spor yapamıyorum, Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım, Yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için Serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum, Serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm, Yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için Serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum, Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm, Serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşarım, Okul ve dersane derslerimden dolayı Serbest zamanım olmuyor” görüşlerine “Bazen” katıldıklarını belirtmektedirler.

“Serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm, Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz, Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor, Serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığı için hiçbir şey yapamıyorum, Serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim, Serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım, Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir, Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm, Serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm, Serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm, Serbest zamanlarımda resim yaparım, Serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm, Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim” görüşlerine “Nadiren” katıldıklarını belirtmektedirler.

“Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım” görüşlerine ise “Hiçbir Zaman” cevabı verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin, serbest zamana yönelik görüşlerinin sınıf düzeyine göre dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Serbest Zamana İlişkin Görüşlerinin Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı

GÖRÜŞLER	\bar{X} S.S.	SINIF DÜZEYİ				P
		9	10	11	12	
Serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm	\bar{X}	2,53	2,73	2,83	2,89	.003*
	S.S.	1,27	1,33	1,33	1,27	
Serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm	\bar{X}	2,99	3,26	3,26	3,51	.000*
	S.S.	1,22	1,18	1,12	1,14	
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm	\bar{X}	3,47	3,95	3,82	4,05	.000*
	S.S.	1,37	1,26	1,33	1,19	

Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir.	\bar{X}	2,46	2,08	2,06	2,12	.000*
	S.S.	1,26	1,21	1,23	1,26	
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz.	\bar{X}	2,74	2,51	2,34	2,51	.000*
	S.S.	1,34	1,32	1,32	1,29	
Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler	\bar{X}	3,68	4,05	4,00	4,15	.000*
	S.S.	1,39	1,29	1,30	1,19	
Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor	\bar{X}	2,69	2,50	2,50	2,20	.000*
	S.S.	1,31	1,49	1,37	1,41	
Yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için Serbest zamanlarımda spor yapamıyorum. (Park, spor tesisi vb.)	\bar{X}	2,61	2,98	2,67	3,11	.000*
	S.S.	1,44	1,56	1,58	1,63	
Yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum.	\bar{X}	2,51	2,86	2,54	3,11	.000*
	S.S.	1,47	1,63	1,62	1,68	
Yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum.	\bar{X}	2,52	2,86	2,56	3,12	.000*
	S.S.	1,50	1,61	1,54	1,67	

p<0.05

Tablo 3’de görüldüğü üzere, öğrencilerin serbest zamana yönelik “Serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; on bir ve on ikinci sınıf öğrencileri, serbest zamanlarını (sosyal medya hesapları dışında) internette gezinerek geçirdiklerini, dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre daha fazla belirtmektedirler.

“Serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; on bir ve on ikinci sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarını arkadaşlarıyla değerlendirdiklerini, dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre daha fazla belirtmektedirler.

“Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; on, on bir ve on ikinci sınıf öğrencileri, dokuzuncu sınıf öğrencilerinden daha fazla serbest zamanlarını değerlendirmede kendi kararlarını verdiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin serbest zamana yönelik “Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir.” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; dokuzuncu sınıf öğrencileri serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğine ailesinin karar verdiğini, on, on bir ve on ikinci sınıf öğrencilerinden daha fazla olduğunu belirtmektedir. “Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz” görüşünde ise dokuzuncu sınıf öğrencileri on birinci sınıf öğrencilerinden daha fazla ailesiyle birlikte karar verdiğini belirtmektedir.

“Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasındaki istatistiksel farklılığa göre, on, on bir ve on ikinci sınıf öğrencileri serbest zamanlarımı istedikleri şekilde geçirmenin kendilerini olumlu etkilediğini dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre daha fazla belirtmişlerdir.

Öğrencilerin serbest zamana yönelik “Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; dokuzuncu sınıf öğrencileri serbest

zamanlarını değerlendirmede öğretmen önerilerinin etkili olduğunu diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha fazla belirtmişlerdir.

“Yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için serbest zamanlarımda spor yapamıyorum. (Park, spor tesisi vb.)” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak bulunan anlamlı farklılığa göre ($p<0.05$). Onuncu sınıf öğrencileri, yakın çevresinde spor tesisi olmadığı için serbest zamanlarında spor yapamadığını dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre, on ikinci sınıf öğrencileri diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha fazla belirtmişlerdir.

“Yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak bulunan anlamlı farklılığa göre ($p<0.05$). Onuncu sınıf öğrencileri, dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre, on ikinci sınıf öğrencileri ise diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha fazla belirtmişlerdir.

Öğrencilerin serbest zamana yönelik “Yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için Serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum” görüşünün sınıf düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak bulunan anlamlı farklılığa göre ($p<0.05$). On ikinci sınıf öğrencileri, yakın çevresinde kültürel etkinlikler yapabileceği veya katılabileceği faaliyetler olmadığı için serbest zamanlarında kültürel etkinliklere katılamadığını dokuz ve on birinci sınıf öğrencilerine göre daha fazla belirtmişlerdir.

Öğrencilerin serbest zamana yönelik “Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm, serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm, serbest zamanlarımda ders çalışırım,, serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm,

serbest zamanlarımda müzik dinlerim, serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm, serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim, serbest zamanlarımda resim yaparım, serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım, serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm, serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim, serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım, serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşarım, okul ve dershane derslerimden dolayı serbest zamanım olmuyor, en fazla serbest zamanım hafta sonları oluyor, en fazla serbest zamanım tatillerde oluyor (Yarıyıl tatili, yaz tatili), serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığı için hiçbir şey yapamıyorum, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim” durumlarına ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre dağılımları arasında ($p<0.05$), düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sınıf değişkenine göre öğrencilerin serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği anova testi analizi Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4: Sınıf Değişkeni Değerlendirme Analizi

	Gruplar arası	Kareler		Kareler		
	Grup içi	Toplamı	df	Or.	F	P
	Toplam					
Serbest	Gruplar arası	2,833	3	,944		
Zamanları	Grup içi	236,370	1097	,215	4,383	0.004*
Değerlendirme	Toplam	239,204	1110			11-12
9. Sınıf – 10. Sınıf – 11. Sınıf – 12. Sınıf						
p<0,05						

Sınıf değişkenine göre, öğrencilerin serbest zamanları değerlendirmeye yönelik

görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucunda, 12. Sınıfların serbest zamanlarını değerlendirmeye yönelik görüşlerinin, 11. Sınıflara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin, serbest zaman değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farkın cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5: Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

GÖRÜŞLER	CİNSİYET	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm	KIZ	743	2,85	1,14	.000*
	ERKEK	358	2,40	1,24	
Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm	KIZ	743	1,72	1,08	.000*
	ERKEK	358	2,83	1,42	
Serbest zamanlarımda müzik dinlerim.	KIZ	743	3,71	1,15	.001*
	ERKEK	358	3,57	1,28	
Serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm.	KIZ	743	1,92	1,03	.000*
	ERKEK	358	2,32	1,28	
Serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim	KIZ	743	1,95	1,23	.000*
	ERKEK	358	2,91	1,42	
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	KIZ	743	1,52	1,06	.000*
	ERKEK	358	2,20	1,44	
Serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım.	KIZ	743	1,62	1,06	.000*
	ERKEK	358	2,00	1,32	
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	KIZ	743	1,72	1,14	.000*
	ERKEK	358	2,12	1,28	
Serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm	KIZ	743	1,83	1,21	.000*
	ERKEK	358	2,41	1,42	
Serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm	KIZ	743	1,79	1,22	.000*
	ERKEK	358	2,08	1,35	
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim.	KIZ	743	2,52	1,58	.004*
	ERKEK	358	2,68	1,67	

$p<0,05$

Tablo 5’de görüldüğü üzere öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik “Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm, serbest zamanlarımda müzik dinlerim, serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm, serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim, serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için

bir işte çalışırım, serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim, serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim,” görüşleri ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığı ortaya çıkarmak amacıyla yapılan t-testine göre; kız öğrencilerde serbest zamanını kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Erkek öğrencilerin Serbest zamanlarını; “bilgisayar oyunu oynayarak değerlendirme, müzik dinleme, tiyatro veya sinemaya gitme, sportif müsabakaları seyretme, bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışma, müzik aleti çalma, bahçe işleri ile ilgilenme, okulda yapılan sportif faaliyetlere katılma, okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılma” oranının kız öğrencilere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Serbest zaman değerlendirmeye yönelik, “Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm, serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm, serbest zamanlarımda ders çalışırım, serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm, serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım, serbest zamanlarımda resim yaparım, serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm, serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm, serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir, serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşarım, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz, serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler, serbest zamanlarımı

değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor, en fazla serbest zamanım hafta sonları oluyor, okul ve dersane derslerimden dolayı serbest zamanım olmuyor, en fazla serbest zamanım tatillerde oluyor (Yarıyıl tatili, yaz tatili), yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için serbest zamanlarımda spor yapamıyorum. (Park, spor tesisi vb.), yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum, yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum, serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığı için hiçbir şey yapamıyorum” durumlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$, düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6: Cinsiyet Değişkeni Serbest Zamanları Değerlendirme Analizi

	N					
	Kız/Erkek	A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	743	2.65	,444	-5,521	1099	0.00*
Değerlendirme	358	2.81	,491	-5,330		

$p<0.05$

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Cinsiyet değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin serbest zamanlarını değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin kızlara göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin, Aile Gelir Durumu değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7: Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	N	AİLE GELİR DURUMU					S.S	\bar{X}	P
		Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi			
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	N	20	31	497	474	79	1,74	10,99	.000*
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	N	20	31	497	474	79	1,85	6,94	.001*
Serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığından hiçbir şey yapamıyorum.	N	20	31	497	474	79	2,41	27,97	.000*

p<0,05

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik; “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim, serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığından hiçbir şey yapamıyorum” görüşleri ile aile gelir durumu arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p<0.05).

Öğrencilerin, aile gelir durumu değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testine göre; aile gelir durumunu kötü olarak değerlendiren öğrencilerin, “serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım” görüşünü, aile ekonomik durumu, orta, iyi ve çok iyi olarak değerlendiren öğrencilerden daha fazla belirttiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, aile gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin anova testine göre; ekonomik durumunu kötü olarak belirten öğrencilerin “serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim” görüşünün, ekonomik durumunu iyi olarak belirten öğrencilere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, aile gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin anova testine göre; ekonomik durumunu kötü ve orta olarak değerlendiren öğrencilerin “Serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığından hiçbir şey yapamıyorum” görüşünü, aile ekonomik durumunu iyi ve çok iyi olarak değerlendiren öğrencilere oranla daha fazla belirttiği tespit edilmiştir.

Serbest zaman değerlendirmeye yönelik, “Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm, serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm, serbest zamanlarımda ders çalışırım, serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm, serbest zamanlarımda müzik dinlerim, serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette gezinerek geçiririm, serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm, serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim, serbest zamanlarımda resim yaparım, serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım, serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm, serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm, serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım, serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm, serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz, serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşarım, serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler, serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor, okul ve dersane derslerimden dolayı serbest zamanım olmuyor, en fazla serbest zamanım hafta sonları oluyor, en fazla serbest zamanım tatillerde oluyor (Yarıyıl tatili, yaz tatili), yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için serbest zamanlarımda spor yapamıyorum. (Park, spor tesisi vb.), yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum, yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere

katılamıyorum, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim” durumlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğrencilerin aile gelir durumu değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Aile Gelir Durumu Değişkeni Analizi

	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	548	2.70	,478	,126	1099	0.90
Değerlendirme	553	2.70	,454			

$p<0.05$

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde aile gelir durumu değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Öğrencilerin, serbest zamana yönelik, “Yaşadığınız ev kime ait?” Değişkenine göre serbest zaman değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9: Yaşadığınız Ev Kime Ait?” Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	CEVAP	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	Aileme ait	762	1,67	1,20	.001*
	Kira	339	1,91	1,32	
Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir.	Aileme ait	762	2,15	1,23	.002*
	Kira	339	2,37	1,34	

$p<0.05$

Tablo 9’da görüldüğü üzere öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik; “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir” görüşleri ile aile gelir durumu arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. ($p<0.05$).

Yaşadığı evin kira olduğunu belirten öğrencilerin “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım ve serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir” görüşlerine katılım oranının, yaşadığı ev ailesine ait olan öğrencilerin katılım oranından yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin Yaşadığınız Ev Kime Ait? Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Yaşadığınız Ev Kime Ait? Değişkeni Analizi

	N	Aileme Ait / A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	762	2.70	,466	1,164	1099	0,28
Değerlendirme	339	2.73	,468			

$p<0.05$

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Yaşadığınız ev kime ait? Değişkeninde, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Öğrencilerin, Baba Eğitim Durumu değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11: Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	N	BABA EĞİTİM DURUMU						S.S	\bar{X}	P
		Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite			
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	N	21	73	190	208	401	208	1,24	6,78	.000*
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	N	21	73	190	208	401	208	1,20	6,16	.000*

p<0,05

Öğrencilerin serbest zamana yönelik “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.” görüşünün baba eğitim durumuna göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan anova testine göre;

Serbest zaman değerlendirmeye yönelik, baba eğitim durumu okuryazar değil, ilkokul ve ortaokul olan öğrencilerin, baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilere göre serbest zamanlarında bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışma ve serbest zamanlarında bahçe işleri ile ilgilenme görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği anova testi analizi Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Baba Eğitim Durumu Değişkeni Analizi

	Gruplar arası					
	Grup içi	Kareler		Kareler		
	Toplam	Toplam	df	Ort.	F	P
Serbest Zamanları Değerlendirme	Gruplar arası	,224	3	,075		
	Grup içi	238,980	1097	,218		
	Toplam	239,204	1110		,342	0,795

p<0,05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Baba Eğitim Durumu değişkenine göre öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme düzeyi açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Öğrencilerin, Anne Eğitim Durumu değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Tablo 13’de verilmektedir.

Tablo 13: Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	N	ANNE EĞİTİM DURUMU						S.S	\bar{X}	P
		Okur yazar değil	Okur yazar	İlk okul	Orta okul	Lise	Üniversite			
Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm	N	44	64	353	305	250	85	1,31	10,85	.000*
Serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyrederim	N	44	64	353	305	250	85	1,37	5,61	.004*
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	N	44	64	353	305	250	85	1,20	5,33	.001*

p<0,05

Öğrencilerin, serbest zaman değerlendirmeye ilişkin anne eğitim durumlarına göre, “Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm, serbest

zamanlarımda sportif müsabakaları seyrederim, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim” görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin, serbest zamanlarını bilgisayar oyunu oynayarak değerlendirim görüşüne katılım oranının anne eğitim durumu okuryazar değil, okuryazar, ilkökul ve ortaokul olan öğrencilerin katılım oranına göre daha fazla olduğu, anne eğitim durumu lise olan öğrencilerin katılım oranının ise anne eğitimi ilkökul ve ortaokul olan öğrencilerinin katılım oranından daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin serbest zamanlarında sportif müsabakaları seyrederim, görüşüne katılım oranının anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim görüşüne anne eğitim durumu İlkokul olan öğrencilerin katılım oranının, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilere göre daha fazla olduğu, anne eğitim durumu okuryazar olmayan öğrencilerin katılım oranının da anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerden daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği anova testi analizi Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Anne Eğitim Durumu Değişkeni Analizi

	Gruplar arası					
	Grup içi	Kareler		Kareler		
	Toplam	Toplam	df	Ort.	F	P
Serbest Zamanları Değerlendirme	Gruplar arası	,721	3	,240		
	Grup içi	238,483	1097	,217		
	Toplam	239,204	1110		1,105	0,346

p<0,05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Anne eğitim değişkenine göre lise öğrencilerinin serbest zamanları değerlendirme düzeyi açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Öğrencilerin Anne Meslek değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Anne Meslek Değişkeni Analizi

	N	A.O.	S.S.	t	df	P
	Ev Hanımı/Diğer					
Serbest Zamanları	934	2.71	,473	,342	1099	0,73
Değerlendirme	167	2.69	,431			

p<0.05

Anne meslek değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Öğrencilerin, Baba Meslek Durumu değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Tablo 16’da verilmektedir.

Tablo 16: Baba Meslek Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	N	BABA MESLEĞİ					S.S	\bar{X}	P
		Çiftçi	Memur	İşsiz	Esnaf	İşçi			
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	N	41	356	56	180	464	1,74	5,08	.003*
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	N	41	356	56	180	464	1,85	4,62	.004*
Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor	N	41	356	56	180	464	2,50	7,16	.001*

p<0,05

Öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik baba mesleği değişkenine göre, “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim, serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor” görüşlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05).

Babası işsiz olan öğrenciler, serbest zamanlarında bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışma ve serbest zamanlarında bahçe işleriyle ilgilenme görüşünü, babası memur olan öğrencilere göre daha fazla belirtmektedir.

Babası işsiz olan öğrenciler, babası memur ve işçi olan öğrencilere göre, serbest zaman değerlendirmede öğretmen önerilerinin etkili olduğunu daha fazla belirtmektedir.

Öğrencilerin baba meslek durumu değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği anova testi analizi Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17: Baba Meslek Durumu Değişkeni Analizi

	Gruplar arası					
	Grup içi	Kareler		Kareler		
	Toplam	Toplam	df	Ort.	F	P
Serbest Zamanları Değerlendirme	Gruplar arası	,444	2	,222		
	Grup içi	238,760	1098	,217		
	Toplam	239,204	1110		1,021	0,361

p<0,05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Baba meslek durumu değişkenine göre öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme düzeyi açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Öğrencilerin harçlık durumu değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18: Harçlık Durumu Değişkeni Analizi

	N	A.O.	S.S.	t	df	P
	Kötü/İyi					
Serbest Zamanları	509	2.72	,487	-1,213	1099	0,22
Değerlendirme	592	2.69	,448			

p<0.05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin harçlık durumu değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Öğrencilerin, Kendinize ait odanız var mı? Değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t testi verileri Tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19: Kendinize Ait Odanız Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	CEVAP	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	EVET	876	1,66	1,17	.000*
	HAYIR	225	2,05	1,43	
Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler	EVET	876	3,97	1,29	.001*
	HAYIR	225	3,79	1,43	

p<0,05

Öğrencilerin Kendine ait odası olup olmama durumuna göre, “serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler” görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05).

Kendisine ait odası bulunmayan öğrencilerin serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, görüşüne katılma oranının, kendisine ait odası olan öğrencilerin oranına göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Kendisine ait odası olan öğrenciler, “serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler” görüşüne, kendisine ait odası olmayan öğrencilerden daha fazla katıldığını belirtmektedir.

Öğrencilerin Kendinize ait odanız var mı? Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 20’de verilmektedir.

Tablo 20: Kendinize Ait Odanız Var mı? Değişkeni Analizi

	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	876	2.71	,465	,148	1099	0.88
Değerlendirme	225	2.70	,472			

p<0.05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Kendilerine ait oda olup/olmama değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Öğrencilerin, Evinizde internet var mı? Değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t testi verileri Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21: Evinizde internet var mı? Değişkenine Göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	CEVAP	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm	EVET	746	2,19	1,35	.001*
	HAYIR	355	1,83	1,20	
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	EVET	746	1,66	1,17	.000*
	HAYIR	355	1,92	1,36	

$p<0,05$

Öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik Evinizde internet var mı? Değişkeni t testi verileri incelendiğinde “Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm ve serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım” görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 21’ de, serbest zaman değerlendirmeye yönelik evinde internet bulunmadığını belirten öğrencilerin “serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım” görüşüne katılım oranı, evinde internet bulunduğunu belirten öğrencilerin katılım oranına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

“Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm,” görüşüne, evinde internet olduğunu belirten öğrencilerin katılım oranı, evinde internet olmadığını belirten öğrencilerin katılım oranından daha fazla bulunmuştur.

Öğrencilerin Evinizde İnternet Var mı? Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22: Evinizde İnternet Var mı? Değişkeni Analizi

	N		A.O.	S.S.	t	df	P
	Evet/Hayır						
Serbest Zamanları	746		2.71	,450	,381	1099	0,70
Değerlendirme	355		2.70	,499			

p<0.05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Evinizde internet var mı? Değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Öğrencilerin, Akıllı telefonunuz var mı? Değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t testi verileri Tablo 23’de verilmektedir.

Tablo 23: Akıllı Telefonunuz Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	CEVAP	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm	EVET	903	2,66	1,24	002*
	HAYIR	198	2,98	1,14	
Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm.	EVET	903	3,53	1,22	002*
	HAYIR	198	2,64	1,39	

p<0,05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik “Akıllı telefonunuz var mı?” Değişkenine göre akıllı telefona sahip olmadığını belirten öğrencilerin “serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm” görüşüne, akıllı telefona sahip olduğunu belirten öğrencilere oranla, daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

“Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm” görüşüne Akıllı telefonu olduğunu belirten öğrencilerin katılım oranı, akıllı telefonunun olmadığını belirten öğrencilerin katılım oranından daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Akıllı Telefonunuz Var mı? Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 24’de verilmektedir.

Tablo 24: Akıllı Telefonunuz Var mı? Değişkeni Analizi

	N		A.O.	S.S.	t	df	P
	Evet/Hayır						
Serbest Zamanları	903		2.71	,471	1,276	1099	0,20
Değerlendirme	198		2.70	,445			

p<0.05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Akıllı telefonunuz var mı? Değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Öğrencilerin, Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkenine göre serbest zamana yönelik görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t testi verileri Tablo 25’de verilmektedir.

Tablo 25: Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkenine göre Serbest Zaman Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerin Dağılımı

GÖRÜŞLER	CEVAP	N	\bar{X}	S.S	P
Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım	EVET	877	1,64	1,15	000*
	HAYIR	224	2,14	1,47	
Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.	EVET	877	1,77	1,15	000*
	HAYIR	224	2,16	1,36	

p<0,05

Öğrencilerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik “Bilgisayar veya Tabletiniz var mı?” Değişkenine göre “Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte

çalışırım ve serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim” görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Bilgisayar veya tableti olmadığını belirten öğrencilerin “serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım, serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim” görüşlerine katılım oranı bilgisayar veya tableti olduğunu belirten öğrencilerin katılım oranından daha yüksek tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı? Değişkeni Analizi

	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	877	2.70	,453	-,806	1099	0,42
Değerlendirme	224	2.73	,417			

$p<0.05$

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde “Bilgisayar veya Tabletiniz Var mı ?” Değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Ailenizin Ayrıca Bir Evi Var mı ?” Değişkenine göre serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamının birlikte değerlendirildiği t testi analizi Tablo 27’de verilmektedir.

Tablo 27: Ailenizin Ayrıca Evi Var mı? Değişkeni Analizi

	N					
	Evet/Hayır	A.O.	S.S.	t	df	P
Serbest Zamanları	426	2.73	,493	1,205	1099	0,22
Değerlendirme	675	2.69	,448			

p<0.05

Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik görüşlerinin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Ailenizin ayrıca bir evi var mı? Değişkenine göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre, 12. sınıf öğrencilerinin 11. sınıf öğrencilerine kıyasla serbest zamanlarını değerlendirme düzeylerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde 12. Sınıf öğrencilerinin genellikle üniversite sınavına hazırlanma sürecinde oldukları için stres yaşamalarının, stresle mücadelede etme noktasında da serbest zaman etkinliklerine daha fazla önem vermelerinin yattığı düşünülebilir.

Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da öğrenim görülen sınıf değişkeninin serbest zamana yönelik tercih ve tutumlar üzerinde önemli bir belirleyici olduğu rapor edilmiştir. Çelik (2014: 34) tarafından yapılan araştırmada polis koleji öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmada öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Uzun ve diğerleri (2017: 950) tarafından yapılan araştırmada kız lisesi öğrencilerinde serbest zaman etkinliklerine katılımı engelleyen unsurların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulguların aksine literatürde yer alan bazı çalışmalarda ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman tercihleri üzerinde sınıf değişkeninin önemli bir belirleyici olmadığı rapor edilmiştir. Akgül (2013: 5) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin serbest zamanlarında sportif etkinliklere katılım merakının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin serbest zamanlarında sportif aktivitelere yönelme

meraklılıklarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zaman tercihlerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre erkeklerin kızlara göre daha yüksek düzeyde serbest zamanlarını değerlendirme düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Bu sonucun oryaya çıkmasının temelinde kadın ve erkek öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinden beklentilerinin ve gereksinimlerinin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Literatürde cinsiyet değişkenine göre serbest zaman tercihlerinin ele alındığı araştırmalarda çelişkili bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Nitekim yapılan bazı çalışmalarda genç bireylerin serbest zaman tercihleri, merakları ve beklentileri üzerinde cinsiyet değişkeninin önemli bir belirleyici olmadığı bulunmuş (Akgül, 2013: 5), bazı çalışmalarda ise serbest zaman tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Demir ve Demir, 2006: 47; Gözaydın, 2001; Müderrisoğlu ve Uzun, 2004: 108; Özşaker, 2012: 126).

Tokgöz ve diğerleri (2015a: 25) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin sıklıkla tercih ettikleri rekreatif etkinliklerin başında aile ile vakit geçirme, arkadaş çevresi ile gezme, müzik aleti çalma ya da müzik dinleme, internette vakit geçirme ve hobileri ile ilgilenmenin geldiği, en az tercih edilen rekreatif etkinliklerin başında ise çarşı/Pazar gezme, tiyatro ya da sinemaya gitme, alışveriş yapma, komşu ve akraba ziyaretine gitme faaliyetlerinin eğdiği bulunmuştur. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman, kadın öğrencilerin serbest zamanlarında kitap/gazete okuma, TV ve video izleme aktivitelerine erkek öğrencilerden daha sık katıldıkları, sosyo-kültürel etkinliklere katılma, spor yarışmaları izleme ve spor yapma, kahvehane ve

kafeteryaya gitme aktivitelerini ise erkek öğrencilerin daha sık tercih ettikleri rapor edilmiştir.

Öğrencilerin serbest zaman tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermesinin temelinde kadın ve erkek öğrencilerin farklı yetiştirilme tarzlarına sahip olmalarının, bunun yanında serbest zamandan beklentilerinin farklılık göstermesinin yattığı belirtilmiştir.

Aile gelir düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde lise öğrencileri üzerine yapılan benzer çalışmalarda da aylık gelir düzeyi değişkeninin serbest zaman etkinliklerine yönelme noktasında önemli bir belirleyici olmadığı rapor edilmiştir (Akgül, 2013: 5; Gözaydın, 2001). Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle paralellik gösterdiği görülmektedir.

Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da aile gelir düzeyi ya da öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının serbest zaman tercih ve tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Çelik (2014: 35) tarafından yapılan araştırmada polis koleji öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumlarının (bilişsel, davranışsal, duyuşsal) gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Gelir düzeyinin serbest zaman etkinliklerine katılımı etkileyen bir unsur olduğu bilinmektedir (Müderrişoğlu ve Uzun, 2004: 108). Bu kapsamda insanların gelir düzeyleri arttıkça istedikleri serbest zaman aktivitelerine katılma olasılıkları da yükselmekte, buna paralel olarak serbest zaman etkinliklerine katılımından elde ettikleri doyum artmaktadır. Literatürde yer alan çalışma bulguları da (Ayyıldız,

2015: 4) bu görüşü desteklemektedir. Buna karşılık yapılan bu araştırmada lise öğrencilerinin aile gelir düzeylerine göre serbest zaman tercihlerinin farklılık göstermemesinin temelinde öğrencilerin benzer sosyo-ekonomik yapıya sahip ailelere sahip olmalarının, bunun yanında serbest zamanlarını değerlendirmek için ayırdıkları bütçelerin benzerlik göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Yaşanılan ev değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde öğrencilerin yaşadıkları ev ortamlarının benzerlik göstermesinin, bunun yanında genellikle ev dışı serbest zaman etkinliklerine yönelmelerinin yattığı düşünülebilir.

Anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının hem anne hem de baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da ebeveyn eğitim düzeyinin serbest zaman tercihi, merakı ya da beklentisi üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı bulunmuştur. Akgül (2013: 5) tarafından bu konuda yapılan araştırmada lise öğrencilerinin serbest zamanlarında sportif etkinliklere yönelme meraklarının anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Gözaydın (2001: 88) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinin serbest zaman tercihlerini etkileyen unsurların incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda ortaokul ve lise öğrencilerinde serbest zaman tercihinin anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında ebeveyn eğitim düzeyinin serbest zaman tercihleri üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı vurgulanmıştır. Gümüş ve diğerleri (2014: 820) tarafından yapılan araştırmada da lise öğrencilerinin serbest zamanlarında fiziksel etkinliklere katılım durumlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Anne ve babanın hayatta olma durumuna göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün anne ve babalarının hayatta olmalarının, bunun yanında öğrencilerin serbest zaman tercihlerini kendi istekleri ile belirlemelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Anne ve baba mesleği değişkenlerine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının hem anne hem de baba meslek türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların aksine literatürde yer alan çalışmalarda ebeveynlerin mesleki özelliklerinin serbest zaman aktiviteleri üzerinde önemli bir belirleyici olduğu, özellikle ebeveyn çalışma durumunun serbest zaman etkinliklerine katılımı kısıtlayan unsurlar arasında yer aldığı rapor edilmiştir (Gümüş ve diğerleri, 2014: 814). Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle zıtlık gösterdiği görülmektedir. Elde edilen bulguların literatürle benzerlik göstermemesinin temelinde araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının ve araştırmalara dahil edilen öğrenci profillerinin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Harçlık durumu değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde araştırmaya katılan öğrencilerin harçlık alma düzeylerinin birbirine yakın olmasının yattığı düşünülebilir.

Demir ve Demir (2006: 40) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun gelir getirici herhangi bir işte çalışmadıkları, Ailelerinin de ortalama bir gelire sahip oldukları ve öğrencilerin maddi gereksinimlerinin genellikle

aileleri tarafından karşılandığı bulunmuştur. Aynı çalışmada öğrencilerin ekonomik özgürlüklerinin düşük olmasının maddi açıdan yüksek gidere sahip olan serbest zaman etkinliklerine katılımı engelleyeceği vurgulanmıştır. Gözaydın (2001) tarafından ilköğretim ve lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada öğrencilerin serbest zaman tercihlerini etkileyen unsurların başında ekonomik yetersizliklerin geldiği rapor edilmiştir.

Kendine ait odası olma değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde de öğrencilerin kendi odalarında yapabilecekleri serbest zaman etkinliklerinden (kitap/dergi okuma, müzik dinleme, ders çalışma vb.) ziyade dışı serbest zaman etkinliklerine (arkadaş grubu ile gezme, sportif ve sosyal etkinliklere katılma vb.) daha fazla yönelmelerinin yattığı düşünülebilir.

Evde internet bulunma değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bilindiği gibi son yıllarda gençlerin serbest zaman etkinliği olarak evde bilgisayar başında vakit geçirdikleri görülmekte, yapılan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Hekim ve Eraslan, 2015: 453; Kelleci ve diğerleri, 2009: 223; Kahraman ve diğerleri, 2011: 1). Buna karşılık yapılan bu çalışmada öğrencilerin serbest zaman tercihlerinin evde internet bulunma durumuna göre anlamlı farklılık göstermemesinin temelinde lise öğrencilerinin serbest zamanlarını genellikle ev dışı aktiviteler ile değerlendirmelerinin yattığı düşünülebilir.

Literatürde yer alan çalışma bulguları da lise öğrencilerinin serbest zaman aktivitesi olarak ev dışı etkinlikleri tercih ettikleri görüşünü desteklemektedir. Elçin (2016: 24) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin serbest zamanlarını

değerlendirdikleri ortamların başında sırasıyla açık alan (%44,5), tesisler (%25), ev (%16) ve okul (%12,6) ortamının geldiği tespit edilmiştir. Hekim ve Eraslan (2015: 453) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin genellikle ev dışındaki serbest zaman aktivitelerine yöneldikleri rapor edilmiştir. Mansuroğlu (2002: 59) tarafından yapılan araştırmada da genç bireylerin genellikle dış mekan rekreasyon etkinliklerine katıldıkları, bunun temelinde dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılım ile eğlenme, rahatlama, gerilimi azaltma ve arkadaş çevresi ile birlikte olma gereksinimlerinin yattığı belirtilmiştir.

Akıllı telefona sahip olma değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde öğrencilerin kişisel bilgisayar ya da tablet bilgisayara sahip olma durumlarına göre serbest zaman etkinliklerine katılım düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bilindiği gibi günümüzde akıllı telefon kullanımı oldukça yaygın bir hale gelmiş, kullanıcılar telefonları ile adeta bütünleşmiştir. Sahip oldukları işletim sistemleri sayesinde telefonlar birer cep bilgisayarı haline gelmiştir (Kuyucu, 2017: 330-331). Bunun yanında masaüstü bilgisayarlar ile kıyaslandığı zaman akıllı telefonların yer ve zaman sıkıntısı olmadan internet erişimi sağlamaları kullanımlarının giderek yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır (Doğan ve İlçin-Tosun, 2016: 103). Günümüzde lise öğrencileri arasında da akıllı telefon kullanımının yaygın olduğu bilinmekte olup, literatürde yer alan çalışma bulguları da lise öğrencilerinde telefon kullanım yaygınlığının yüksek olduğu görüşünü desteklemektedir (Ergin ve diğerleri, 2014: 542). Lise öğrencilerinin hayatlarında önemli bir yere sahip olan akıllı telefonların günlük yaşam alışkanlıklarını ve serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini etkilemesi muhtemel bir durumdur. Ancak yapılan bu çalışmada akıllı telefon ya da tablet bilgisayara sahip olma durumu değişkenlerine göre öğrencilerin serbest zaman tercihlerinin farklılık göstermemesinin temelinde öğrencilerin büyük

bir bölümünün akıllı telefona ve tablet bilgisayara sahip olmalarının yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailesinin ayrıca bir eve sahip olma durumlarına göre ele alındığı zaman öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme sıklıklarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde öğrencilerinin çoğunluğunun ayrı bir eve sahip olmamalarının, bunun yanında öğrencilerin serbest zamanlarını ev dışı etkinlikler ile değerlendirmelerinin yattığı düşünülebilir.

Sonuç olarak, lise öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine yönelik yaklaşımlarının ele alındığı bu çalışmada öğrencilerin sınıf değişkenine göre serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, 12. Sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf öğrencilerine göre daha fazla serbest zaman etkinliklerine yöneldikleri bulunmuş, bunun temelinde 12. Sınıf öğrencilerinin genellikle üniversite sınavına hazırlanma sürecinde oldukları için stres yaşamalarının, stresle mücadelede etme noktasında da serbest zaman etkinliklerine daha fazla önem vermelerinin yattığı düşünülmüştür.

Araştırmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla serbest zaman etkinliklerine yönelme düzeylerinin daha fazla olduğu bulunmuş, bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde kadın ve erkek öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinden beklentilerinin farklılık göstermesinin, bunun yanında içinde buldukları gelişim dönemleri itibariyle kadın ve erkek öğrencilerin serbest zaman gereksinimlerinin birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülmüştür. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguların genel olarak literatürle uyumlu olduğu görülmüştür. Gerek araştırmada elde edilen bulgular gerekse de literatürde yer alan çalışma bulguları göz önünde bulundurulduğu zaman, lise öğrencilerinde cinsiyet unsurunun

serbest zaman etkinliklerine katılım konusunda önemli bir belirleyici olduğu söylenebilir.

Aile gelir düzeyi ya da harçlık alma durumu değişkenlerine göre lise öğrencilerinin serbest zamanları değerlendirme düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuş, araştırmada elde edilen bulguların aksine sosyo-ekonomik unsurların serbest zamanları değerlendirme biçimlerini etkilediği rapor edilmiştir. Şüphesiz öğrencilerin ekonomik açıdan ele alındığı zaman bazı serbest zaman aktivitelerine katılmaları mümkün değildir. Bu kapsamda sosyo-ekonomik unsurlar bazı serbest zaman etkinliklerine katılımı kolaylaştıran, bazı serbest zaman etkinliklerine katılımı ise kısıtlayan bir unsurdur. Buna karşılık yapılan bu araştırmada aile gelir düzeyi ve harçlık durumu değişkenlerine göre öğrencilerin serbest zamanları değerlendirme düzeylerinin benzerlik göstermesinin temelinde öğrencilerin çoğunluğunun benzer sosyo-ekonomik yapıya sahip ailelerde yetişmelerinin yattığı düşünülmüştür.

Araştırmada lise öğrencilerinin “Kendine ait odası olma”, “Evde internet bulunma” ve “ailesinin ayrıca bir eve sahip olma” durumlarına göre serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiş, bu sonuçların ortaya çıkmasının temelinde öğrencilerin serbest zamanlarını genellikle ev dışı etkinliklerle değerlendirmelerin yattığı düşünülmüştür. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon ya da tablet bilgisayara sahip olma durumlarına göre serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin anlamlı farklılıklar göstermediği bulunmuş, bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde öğrencilerin büyük bir bölümünde akıllı telefon ve tablet bilgisayar bulunmasının yattığı düşünülmüştür.

Araştırmada elde edilen bulgular ile literatürde lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer araştırma bulguları göz önünde bulundurularak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1. Lise öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılımları üzerinde demografik değişken etkilerinin ele alındığı yeni çalışmalar yapılabilir. Yapılacak olan çalışmalarda daha büyük örneklem grupları kullanılmasının ve farklı demografik özelliklerin ele alınmasının daha geniş kapsamlı araştırma bulguları elde etmeye katkı sağlayacağı söylenebilir.
2. Lise öğrencilerinde demografik değişkenlerin serbest zaman katılımı üzerindeki etkilerinin daha ayrıntılı değerlendirilebilmesi için farklı coğrafi bölgelerde yaşayan lise öğrencileri üzerinde karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
3. Lise öğrencilerinde serbest zamanları verimli bir biçimde değerlendirmenin fiziksel, psikolojik, sosyal ve akademik anlamda birçok katkısı olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda lise öğrencilerinin serbest zamanlarını daha iyi değerlendirebilmeleri için bazı uygulamalara gidilebilir. Bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesinin, bunun yanında ders müfredatlarına serbest zaman etkinliklerinin önemi konusunda dersler eklenmesinin faydalı sonuçlar ortaya koyacağı söylenebilir.
4. Lise öğrencilerinin yoğun bir ders müfredatına sahip oldukları, buna paralel olarak ders dışı zamanlarını verimli serbest zaman etkinlikleri ile geçirmelerinin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin okul içi ve dışı serbest zamanlarını verimli bir biçimde kullanabilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Afyon, Y.A., Karapınar, M. (2014). Lise son sınıf öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 147-163.
- Akgül, S. (2013). Farklı Eğitim Kurumlarında Öğrenim Gören Ortaöğretim Öğrencilerinin Sportif Rekreasyon Etkinliklerine Yönelmede Meraklılık Düzeylerinin Etkisinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kütahya.
- Albayrak, A. (2012). İstanbul'daki konaklama işletmelerinin rekreasyon faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Online Academic Journal Of Information Technology*. 3.8, 43-58.
- Alisinaoğlu, F. (2002). Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne-baba iletişimi. *Eğilim ve Bilim*, 27(123), 62-63.
- Aslan, S., Karaküçük, S. (1997). Devlet yurtlarında kalan bayan öğrencilerin rekreasyonel sorunları (Ankara Örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 51-71.
- Atalay, A., K. Akbulut. ve A.S. Yücel. (2013). Bireylerin sosyal algı ve sosyalleşme düzeylerinin gelişiminde rekreasyonel uygulamaların önemi. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*. 1.1, 18-29.
- Atay, E. ve M. Hekim. (2013). Yetişkin bireylerde bedensel etkinliğin sağlık üzerine etkileri. *Uluslararası Hakemli Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*. 3.7, 113-122.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ayyıldız, T. (2015). Rekreatif Dans Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bacanlı, H. (2002). *Gelişim ve öğrenme*. 6. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. 16. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.

- Bell, S. (2008). *Design for Outdoor Recreation*. USA: Taylor & Francis.
- Bell, S., Tyrvaenen, L., Sievanen, T., Pröbstl, U., & Simpson, M. (2007). Outdoor recreation and nature tourism: a european perspective. *Living Reviews in Landscape Research*, 2, 1-46.
- Burke Jr, W., & Alston, M. A. (2001). Using recreation: to prevent violence and drug abuse. *Parks & Recreation (Ashburn)*, 36(3), 80-85.
- Büküşoğlu, N., & Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44(3), 173-177.
- Cardinal, B. J., Jacques, K. M., & Levy, S. S. (2002). Evaluation of a university course aimed at promoting exercise behavior. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 42(1), 113.
- Ceyhun, S. (2008). Spor tesislerinin rekreatif açıdan kullanımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16.1, 325-332.
- Çelik, Z. (2014). Ankara Polis Koleji Öğrencilerinin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çetinkaya, A.Ş., & Sanioğlu, Z. (2016). Çalışma saatlerindeki serbest zaman faaliyetlerinin çalışan motivasyonuna etkisi: kamu hastaneleri araştırması. *UIİİD-İJEAS*, (17), 89-102.
- Çil, Ü. A. (2011). Kur'an'da zaman kavramı. *Kelam Araştırmaları*, 9 (1), 335-364.
- Çizmeçi, E. (2015). *Yeni Medya ve Serbest Zaman*. Filiz Aydoğan (Editör). İletişim Çalışmaları içinde (s. 81-99). İstanbul: Derin Yayınları.
- Cordes, K. A. (2013). *Applications In Recreation Leisure For Today And Future*. 4. Edition. LLC: Sagamore Publishing.
- Demir, C., & Demir, N. (2006). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımlarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Academic Review*, 6(1), 36-48.

- Demir, M., & Demir, Ş.S. (2014). İş görenlerin serbest zaman gereksinimi ve serbest zaman doyumunu etkileyen faktörler. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 2(3), 74-84.
- Demir, Ş. Ş., Yeşiltepe, B., & Demir, M. (2015). Kamu kurumu ile otel yöneticilerinin serbest zaman algılaması ve değerlendirmesine yönelik bir karşılaştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 39, 1-17.
- Demirel, M. (2009). Rekreeyonal Etkinliklere Katılım Ve Çevresel Duyarlılık. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, U., & İlçin-Tosun, N. (2016). Lise öğrencilerinde problemlı akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22), 99-128.
- Durukan, E., S. Can. & A. Gök. (2007). Bir rekreeyonal faaliyeti olarak-üniversitelerarası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin liderlik davranışlarının (anlayış gösterme boyutunda) karşılaştırılması. *Spor Yönetimi Ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*. 2 (1), 23-30.
- Ekici, S., Bayrakdar, A., & Uğur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 430-444.
- Elçin, Ö. (2016). Ortaöğretim 11. ve 12. Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Sportif ve Rekreatif Aktivitelere Katılım Değişkenlerine Göre Sınav Kaygısının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
- Emir, E. (2012). Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: Üniversite öğrencileri örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ergin, A., Uzun, S.U. & Bozkurt, A. İ. (2014). Lise öğrencilerinin cep telefonu kullanma davranışları ve cep telefonları hakkındaki görüşleri. *Dicle Tıp Dergisi*, 41(3), 542-547.

- Ergül, O.K., Alp, H., Çamlıyer, H. (2015). Determination of the interests and participation level for the youth of university sports recreation activities. *Journal of Tourism Theory and Research*, 1 (2), 104-115.
- Filiz, K., & Özçalıküşu, O. (2001). Hatay ili yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan öğrencilerin boş zaman alışkanlıkları. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 82-87.
- Gökçe, H., & Orhan, K. (2011). Serbest zaman doyum ölçeğinin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 22(4), 139-145.
- Gözyayın, G. (2001). Ortaöğretim kurumlarının öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri ve bu tercihler üzerinde sosyo-ekonomik yapılarının etkilerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Gümüş, H., Işık, Ö., Karakullukçu, Ö., & Yıldırım, İ. (2014). Ortaöğretim kurumlarında serbest zaman fiziksel aktivite kısıtlayıcıları. *International Journal of Science Culture and Sport*, 1, 814-825.
- Güngörmüş, H. A. (2007). Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreatif Egzersize Güdüleyen Faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Hagger, M., Chatzisarantis N. S., & Biddle, S. J. (2001). The Influence of Self-Efficacy And Past Behaviour on The Physical Activity Intentions of Young People. *Journal of Sports Sciences*. 19.9, 711-725.
- Hazar, A. (1999). *Turizm İşletmelerinde Animasyon*.1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*.2. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hekim, M., Eraslan, M. (2015b). Ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin incelenmesi (Burdur USO Anadolu Lisesi örneği). Şimşek, K. Y., Tütüncü Ö. (Ed.). III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı. (ss. 453-460). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- İbrahim, H. & Cordes, K. A. (2008). *Outdoor Recreation: Enrichment For A Lifetime*. 1. Edition. LLC. Sagamore Publishing.
- Jones, K. (2000) *Zamanı Kullanma*. (Çev. Akkoyunlu A.C). İstanbul: Doğan Kitapçılık. (Eserin orijinali 1998' de yayımlandı), 8.
- Kadanalı, E. & Ş. Yazgan. (2012). Kırsal turizmin ekonomik- sosyal ve çevresel etkileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14.23, 97-100.
- Kahraman, S., Altun-Yalçın, S. & Çevik, C. (2011). Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanımı. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ.
- Karaca, A.A. (2015). Serbest Zaman Katılımı, Psikolojik İyi Olma ve Serbest Zaman Engelleri İle Baş Etme Stratejilerinin Üniversite Öğrencileri Üzerinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon*. 6. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., & Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*. Ankara: Gazi Kitabevi, 19-38.
- Karasar, N., Ayhan, H., Can, G., Özdaş, K., Sözer, E., Gültekin, M., Anıl, H., Boyacı, A., Şenel, A. (1999). *Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Sosyo- Ekonomik Özellikleri ile Beklenti ve Sorunları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, S. (2003). Yetiştirme yurdunda kalan gençlerin boş zaman değerlendirme eğilimi ve etkinliklerin sosyalleşmeye etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. & Gölbaşı, Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(3), 223-230.
- Kılbaş, Ş. (1994). *Gençlik ve Boş Zaman Değerlendirme*. Adana: Bilgi Yayınevi.

- Kiper, T. (2009). Namık Kemal Üniversitesi ziraat fakültesi (Tekirdağ) öğrencilerinin rekreasyonel eğilim ve taleplerinin belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*.6.2, 191-201.
- Kocadaş, B. (2004). Hedefteki Gençlik: Siyasi ve İdeolojik Hareketler Açısından. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-14.
- Kozak, M.A., Azaltun, M., Güler, S., Coşkun, İ. O., Denizler, D., & Acar, D. (2012). *Otel İşletmelerinde Destek Hizmetleri*.1. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kurar, İ., & Baltacı, F. (2014). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2, 39-52.
- Kuş Ş. C., Akten, S., & Erol, U. E. (2011). A Study to determine recreational participation tendency of the eğirdir vocational school students. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*.10.1, 62-71.
- Kuyucu, M. (2017). *Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: "Akıllı telefon(kolik)" üniversite gençliği*. Global Media Journal TR Edition, 7(14), 328-359.
- Lakot, K. (2015). *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarında Serbest Zaman Algısı ve Engelleri*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Mansuroğlu, S. (2002). Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ve dış mekân rekreasyon eğilimlerinin belirlenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*,15.2, 53-62.
- McAvoy, L. (2001). Outdoors for Everyone: Opportunities that Include People with Disabilities. *Parks & Recreation*, 8, 24-36.
- Mclean, D.D., Hurd, A. R., & Rogers, N. B. (2008). *Kraus' recreation and Leisure in Modern Society*. 9. Edition. USA: Jones And Bartlett Publishers.
- Miller, P. H. (2008). *Gelişim Psikolojisi Kuramları* (Z. Gültekin, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Serbest Zaman Etkinlikleri*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2010). *İlköğretim kurumları haftalık ders çizelgesi*. Ankara: MEB-Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *Aile ve Tüketici Hizmetleri: Gençlik Dönemi*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Morçin, İ., & Erdoğan-Morçin, S. (2015). Kırsal rekreasyona katılım isteğinin katılım sıklığına etkisi: çıldır lisesi örneği. *Uluslararası Hakemli Beşerî ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4(11), 116-129.
- Müderrişoğlu, H. & S. Uzun. (2004). Abant İzzet Baysal üniversitesi orman fakültesi öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 2, 108-121.
- Nelson, M. C., & Gordon-Larsen, P. (2006). Physical activity and sedentary behavior patterns are associated with selected adolescent health risk behaviors. *Pediatrics*. 117.4, 1281-1290.
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 126-131.
- Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu, M. F., Demirel, E.T., Ramazanoğlu, M. O. ve Altungül, O. (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. 153-157.
- Reeder, R.J. & D.M. Brown. (2005). *Recreation, Tourism, And Rural Well-Being. Economic Research Service*. USA: United States Department of Agriculture.
- Russell, R.V. (2009). *Pastimes: The Context Of Contemporary Leisure*. 4. Edition. LLC: Sagamore Publishing.
- Sarı, M. (2012). An Investigation of high school students' participation in extra curricular activities. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(1), 72-89.
- Serdar, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerinden Tatmin Olma ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin

- İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Sevil, T. (2012). *Boş Zaman ve Rekreasyon: Kavram ve Özellikler (Boş Zaman Ve Rekreasyon*, Editör: Serdar KOCAEKŞİ). Açık Öğretim Fakültesi Yayınları. Eskişehir.
- Siedentop, D. (2009). *Introduction to Physical Education, Fitness, and Sport*. New York: McGraw-Hill.
- Sivan, A. A., & Ruskin, H. (2000). *Leisure Education, Community Development and Populations with Special Needs*. GBR: CABI Publishing.
- Sönmezoğlu, U., Polat, E., & Aycan, A. (2014). Gençlik merkezi üyeleri ve bazı değişkenlere göre serbest zaman tatmin düzeyleri. *International Journal of Science Culture and Sport*, 1, 219-229.
- Şen, M. (2015). Ortaokul öğrencilerinin serbest zaman okuma alışkanlıklarının sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıya etkisi. Yüksek lisans tezi. Erzincan üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü. Erzincan.
- Şen, M., Akpınar, E. (2016). Serbest zaman okumalarının sosyal bilgiler dersindeki Akademik Başarıyı Yordamaya Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 176-201.
- Şen, S., Sarıkaya, İ. (2015). Serbest Zaman Etkinlikleri Dersinde Tercih Edilen etkinliklerin kullanılma sıklıklarının İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 217-227.
- Tekin, A. (2009). *Rekreasyon*. Ankara: Ata Ofset Matbaacılık. 55-56.
- Tekin M. (2007). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi meslek yüksek okulu öğrencilerinin serbest zamanlarını değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 111-120.
- Tercan-Kaas, E. (2016). Üniversite öğrencilerinde serbest zaman engelleriyle baş etme, yaşam tatmini ve vücut algısının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 10-19.

- Tokgöz, M., Demiroğlu, B., & Aslan, Y. (2015b). Ortaokul öğrencilerinin serbest zaman tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 29-44.
- Tokgöz, M., Seyran, M., Yıldırım, Ş., & Demiroğlu, B. (2015a). Ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman etkinlik tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi (Tarsus İlçesi Örneği). *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 25-40.
- Topses, G., Serin, N. B. (2012). *Psikolojik Danışma ve Kişilik Kuramları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Torkildsen G. (1991). *Leisure And Recreation*. 3th ed. E & FN SPON, London
- Torkildsen, G. (1999). *Leisure and Recreation Management*. 4. Edition. London: SponPress.
- Tribe, J. (2005). *The Economics of Recreation, Leisure and Tourism*. Fourth Edition. UK: Butterworth-Heinemann.
- Türker, N., Ölçer, H., & Aydın, A. (2016). Yerel halkın serbest zaman değerlendirme alışkanlıkları: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 49-62.
- Türkmen, M., Kul, M., Genç, E., & Sarıkabak, M. (2013). Konaklama işletmesi yöneticilerinin rekreasyon algı ve tutumlarının değerlendirilmesi: batı karadeniz bölgesi örneği. *Electronic Turkish Studies*, 8.8, 2139-2152.
- Uçar, M. (2014). Konya İli Yetiştirme Yurtlarında Barınan 14-18 Yaş Grubu Kız ve Erkek Öğrencilerin Fiziksel Aktivite ve Uygunluk Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Uzun, M., İmamoğlu, O., Yamaner, F., Deryahanoğlu, G., ve Yamaner, G. (2017). Rekreatif etkinliklere katılımı engelleyen faktörlerin incelenmesi: kız lisesi örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 14(1), 950-962.

- White, H. R., & Bustam, T. D. (2010). *Using Leisure Constraints Research O Inform Outdoor Recreation Research And Natural Resource Management Decision*. 1. Edition. USA: The George Wright Society.
- Veal, A. J. (1992). Definitions of leisure and recreation. *Australian Journal of Leisure and Recreation*. 2.4, 44-48.
- Veal, A. J. (2004). *A Brief History Of Work And Its Relationship To Leisure*. (Work And Leisure. Editedby: John, T. Haworthand A.J. Veal). First Edition. USA: Routledge Publishing.
- Yağmur, R., & Ocak, Y. (2013). Afyon Kocatepe Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile farklı bölümlerdeki öğrencilerin serbest zaman aktivitelerinin karşılaştırılması. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-16.
- Yeniçeri, M., Coşkun, B., ve Özkan, H. (2002). Muğla il merkezindeki memurların boş zaman değerlendirme eğilimlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7, 1-20.
- Yerlisu-Lapa, T., & Ardahan, F. (2009). Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 20(4), 132-144.
- Yetiş, Ü. (2008). Orta öğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre belirlenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 193-205.
- Yılmaz, T., Öztür, H., & Alıncak, F. (2015). Sportif rekreasyon faaliyetlerine Katılan lise öğrencilerinin liderlik davranışının (anlayış gösterme boyutu) incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9, 50-57.
- Yönet, E., Çalık, F., Yaşartürk, F., & Çimen, K. (2016). Lise öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımları ile saldırganlık-şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(1), 368-382.

EKLER

Ek.1

SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME ANKETİ

Bu anket; lise öğrenimi gören öğrencilerin Serbest zaman değerlendirme alışkanlıkları hakkında veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Toplanan veriler yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır.

İlginiz için teşekkür ederim

Fatih ATİK

KİŞİSEL BİLGİLER

Lütfen aşağıdaki sorularda uygun olan seçeneği (X) işareti koyarak cevaplayınız.

1. **Sınıfınız:** () 9 () 10 () 11 () 12
2. **Cinsiyetiniz:** () Kız () Erkek
3. **Ailenizin gelir durumu sizce nasıl? :** () Çok kötü () Kötü () Orta
() İyi () Çok iyi
4. **Yaşadığınız ev :** () Aileme ait () Kira () Lojman
5. **Babanızın eğitim durumu:** () Okur-Yazar Değil () Okur-Yazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora
6. **Annenizin eğitim durumu:** () Okur-Yazar Değil () Okur-Yazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora
7. **Annenizin mesleği?** () Ev hanımı () Memur () İşçi () Esnaf () Çiftçi
8. **Babanızın mesleği?** () Çalışmıyor işsiz () Memur () İşçi () Esnaf () Çiftçi
9. **Harçlık durumunuz sizce nasıl ?** () Çok kötü () Kötü () Orta
() İyi () Çok iyi
10. **Kendinize ait odanız var mı?** () Evet () Hayır
11. **Evinizde internet var mı?** () Evet () Hayır
12. **Akıllı telefonunuz var mı?** () Evet () Hayır
13. **Bilgisayarınız, tabletiniz vb. var mı?** () Evet () Hayır
14. **Ailenizin kendisine ait ayrıca bir evi var mı?** () Evet () Hayır
15. **Ailenizin arabası var mı?** () Evet () Hayır

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ

SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME ANKETİ

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her zaman
1.	Serbest zamanlarımı kitap okuyarak değerlendiririm					
2.	Serbest zamanlarımı sosyal medya hesaplarımı kullanarak geçiririm.					
3.	Serbest zamanlarımı bilgisayar oyunu oynayarak değerlendiririm					
4.	Serbest zamanlarımda ders çalışırım.					
5.	Serbest zamanlarımı TV izleyerek değerlendiririm.					
6.	Serbest zamanlarımda müzik dinlerim.					
7.	Serbest zamanlarımı (sosyal medya hesaplarım dışında) internette geçiririm.					
8.	Serbest zamanlarımı tiyatro veya sinemaya giderek değerlendiririm.					
9.	Serbest zamanlarımda sportif müsabakaları seyredirim					
10.	Serbest zamanlarımda resim yaparım.					
11.	Serbest zamanlarımda seyahat ederim, gezilere katılırım					
12.	Serbest zamanlarımda bütçeye katkı sağlamak için bir işte çalışırım.					
13.	Serbest zamanlarımı arkadaşlarımla değerlendiririm					
14.	Serbest zamanlarımı spor yaparak değerlendiririm					
15.	Serbest zamanlarımda müzik aleti çalarım.					
16.	Serbest zamanlarımda bahçe işleri ile ilgilenirim.					
17.	Serbest zamanlarımı okulda yapılan sportif faaliyetlere katılarak değerlendiririm					
18.	Serbest zamanlarımı okulda yapılan sanatsal faaliyetlere katılarak değerlendiririm					
19.	Serbest zamanlarımı ailemle birlikte geçiririm					
20.	Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğimi planlarım					
21.	Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime kendim karar veririm					
22.	Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailem karar verir.					
23.	Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğime ailemle birlikte karar veririz.					
24.	Serbest zamanlarımı nasıl geçireceğim hakkında kararsızlık yaşarım					
25.	Serbest zamanlarımı istediğim şekilde geçirmek beni olumlu etkiler					
26.	Serbest zamanlarımı değerlendirmemde öğretmenlerimin önerileri etkili oluyor					
27.	Okul ve dersane derslerimden dolayı Serbest zamanım olmuyor					
28.	En fazla Serbest zamanım hafta sonları oluyor					
29.	En fazla Serbest zamanım tatillerde oluyor (Yarı yıl tatili, yaz tatili)					
30.	Yakın çevremde spor yapacağım tesis olmadığı için Serbest zamanlarımda spor yapamıyorum. (park,spor tesisi vb)					
31.	Yakın çevremde sanatsal faaliyetlere katılabileceğim yer olmadığı için Serbest zamanlarımı sanatsal faaliyetlerle geçiremiyorum.					
32.	Yakın çevremde kültürel etkinlikler yapabileceğim veya katılabileceğim faaliyetler olmadığı için Serbest zamanlarımda kültürel etkinliklere katılamıyorum.					
33.	Serbest zamanlarımı değerlendirmek için yeterli bütçem olmadığı için bir şey yapamıyorum.					
34.	Serbest zamanlarımı nasıl değerlendireceğim konusunda uzman kişilerden bilgi almak isterim.					

ÖZ GEÇMİŞ

Adı – Soyadı : Fatih ATİK
Adres : Atatürk Ortaokulu Kırıkkale/Merkez
E-Posta : atikfatih55@gmail.com
Medeni Durum : Evli
Doğum Tarihi : 1976
Doğum Yeri : Merzifon

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise : Taşova Lisesi
Üniversite : Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Yüksek Lisans : K.K.Ü. Spor Bilimleri Fakültesi
Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER VE GÖREVLER

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Düzköy/ Çal İlköğretim Okulu / Trabzon 1998 – 2002

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Mustafa Necati İlköğretim Okulu / Kırıkkale 2002 – 2012

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Atatürk Ortaokulu / Kırıkkale 2012 -